

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2011

Jana Jaššová

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Institut mezioborových studií

Experimentování s návykovými látkami u dětí

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracovala:

Jana Jaššová

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Experimentování s návykovými látkami u dětí zpracovala samostatně a použila literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V.....dne.....

.....

podpis

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi obětavou spolupráci a užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Jana Jaššová

OBSAH

Úvod	2
1. Návykové látky	3
1.1 Alkohol.....	3
1.2 Tabák.....	6
1.3 Marihuana.....	8
1.4 Ostatní návykové látky.....	10
2. Rizika spojená s experimentováním a užíváním návykových látek ...14	
2.1 Zdravotní rizika.....	14
2.2 Sociální rizika.....	17
3. Prevence užívání návykových látek	19
3.1 Rodina.....	19
3.2 Škola.....	22
3.3 Legislativní úprava.....	26
4. Praktická část	30
4.1 Cíl průzkumu a stanovení hypotéz.....	30
4.2 Metoda průzkumu.....	30
4.3 Vyhodnocení průzkumu.....	31
Závěr	53
Resumé	55
Anotace	56
Seznam použité literatury	57
Seznam příloh	59

ÚVOD

Mladší školní věk je mnoha odborníky považován za klidné období v souvislosti s tím, jaké období vývoje předcházelo, a co bude následovat. Přesto i toto období nese sebou určitá úskalí, které dítě musí zvládnout a překonat, aby mohlo dál úspěšně kráčet po své cestě životem.

Vše začíná životem v rodině, do které se dítě narodí a rodina by tedy měla pro dítě znamenat bezpečí, důvěru, vstřícnost, citové zázemí, podporu a budování zdravých vztahů. Následujícím důležitým mezníkem v životě dítěte je nástup do školy a samotná školní docházka. Toto období určitým způsobem prověří kvalitu rodinného působení. Již v tomto momentu by mělo být dítě natolik sociálně zdatné, aby se úspěšně adaptovalo na školu, a mít takové sociální dovednosti, aby bylo schopné zvládat překážky a odolávat nástrahám, které na něj již v průběhu tohoto životního období čekají.

Jednou z mnoha nástrah mohou být i návykové látky, a to v podobě experimentování s těmito látkami, buhužel v některých případech již i pravidelného užívání. Je tedy určitě důležité nepodceňovat a nezlehčovat téma návykových látek a neřešit problém, až když nastane, ale věnovat se převážně prevenci, která dětem usnadní orientaci v této oblasti. S prevencí návykových látek souvisí také životní styl a hodnota zdraví. Preventivní působení by mělo začít již u dětí v předškolním věku.

Žijeme v informačním světě, kde není vůbec žádný problém vyhledat jakékoliv informace. Jsou na nás kladeny stále větší nároky, jak profesní, tak časové, doba si žádá přizpůsobení a nese s sebou spoustu stresu. Nesmíme i přes to všechno zapomínat na to, že nestačí pouze být a žít vedle našich dětí, ale musíme s nimi komunikovat, podporovat, předávat jim naše zkušenosti, vnímat jejich přání, starosti, vědět jak tráví svůj volný čas a brát je přitom naprosto vážně. Jen tak jim dokážeme předat do jejich života to nejlepší co víme a umíme a věřit, že je tyto zkušenosti obohatí. O to bude jejich orientace v životě snažší.

Cílem této práce bylo zjistit na průzkumném vzorku jaký je současný stav experimentování s návykovými látkami. Práce je zaměřená na alkohol, tabák a marihuanu, dále na prevenci v rodině a ve škole, jejíž součástí je i volný čas dětí. Volnému času je věnovaná část v dotazníkovém šetření.

Doufám, že zpracování této práce bude pro někoho k zamyšlení.

1. NÁVYKOVÉ LÁTKY

1.1 ALKOHOL

Alkohol (chemicky etylalkohol, ethanol $C_2H_5 - OH$) je v současnosti nejužívanější návykovou látkou. Vzniká chemickým procesem kvašení ze sacharidů, jednoduchých cukrů obsažených v ovoci, nebo polysacharidů z obilných zrn a brambor. Vyšší koncentrace se dosahuje destilací.

Pokud nahlédneme do historie, najdeme, že kvašené nápoje existovaly již ve Starém Egyptě. V Indii byl alkoholický nápoj, známý pod jménem „sura“, destilován z rýže v období od 3000 – 2000 př.n.l. V Řecku se jedním z prvních alkoholických nápojů stala medovina, nápoj vyráběný z medu a vody, a také víno. Existují také svědectví o používání alkoholu u antického lékaře Hippokrata (460 - 370 př.n.l.). Lidé používali různé vínové obklady a posléze zjistili, že i po požití alkoholu se uleví a bolest je snesitelnější. Čistý alkohol byl poprvé získán v 10. století, kdy arabové vynalezli proces destilace a dostal název „al kahal“ (jemná substance). Alkohol je spojován také s mnoha zvyky, rituály a náboženskými obřady. Konzumace a vnímání alkoholu se liší mezi jednotlivými kulturami. Například islámská víra zakazuje požívání alkoholu.

„Z historie naší země máme doklady o tom, že již v dávných dobách přinášela všeobecná obliba piva a medoviny řadu závažných problémů, které posléze dokonce vyvolaly potřebu mocenského řešení (první „protialkoholní zákon“, který byl vyhlášen Břetislavem I. roku 1039, měl výrazně prohibiční charakter a uvádí přísné tresty pro opilce a pro krčmáře, kteří jim nalévají).“ (Kalina, 2003, s.151)

„Alkohol působí na centrální nervový systém, který všeobecně tlumí. Už v malém množství jsou patrné jeho účinky na rychlost reakcí, koordinaci pohybů, úsudek, rozhodování. Tlumí vnímání bolesti, vysoké koncentrace alkoholu tlumí centra pro dýchání a krevní oběh, což může vést až ke smrti. V psychické sféře odstraňuje zábrany, což může vést ke šťastnější atmosféře ve společnosti, kde se pije alkohol, protože je zbavena zátěže etikety. Nicméně uvolnění zábran může vést také ke vzrušeným emocionálním projevům, agresivitě, která se může projevit až v krutých násilných činech.“ (www.dis.cz)

Negativní dopady alkoholu můžeme zaznamenat na psychické, fyzické a sociální úrovni. Mohou jimi být například:

- snížená koncentrace, pozornost, postupné snižování výkonu kognitivních funkcí
- ovlivnění emočního prožívání
- změna hodnotové orientace
- poškození jaterních buněk
- cirhóza jater
- Korsakovův syndrom
- hypertenze
- narušené vztahy s okolím a mnohé další

Za rizikové faktory požívání alkoholu jsou považovány následující:

- návyk – neustále se zvyšuje potřebné množství k dosažení stejného zážitku, to se označuje termínem tolerance. Míra příjmů alkoholu k dosažení stejného zážitku není stejná u všech lidí
- závislost – rozumí se jí takový vztah k alkoholu, kdy jeho normální funkce není možná bez příjmu určitého množství
- odvykání – pokud je člověk na alkoholu závislý a nedostává se mu potřebného množství, můžeme u něj pozorovat tzv. abstinенční příznaky (Křivohlavý, 2003)

Abstinенční příznaky mohou mít následující podobu:

- třes
- zmatenost
- deprese, úzkost, halucinace
- bolesti hlavy
- záchvaty
- problémy se spánkem a mnohé další

„Akutní intoxikace alkoholem (stav opilosti) se pak může projevovat následujícími změnami v psychice člověka:

- snížená schopnost koordinace pohybu
- změněná správnost percepce (vnímání) a uvažování
- snížená výdrž pozornosti
- schopnost správného rozhodování
- agresivní chování
- snížení společenských a sexuálních zábran, atd.

Tyto negativní vlivy se mohou projevit v životě i nepřímo, např. v podobě dopravních nehod (je prokázáný vztah mezi mírou konzumace alkoholu a rizikem zvýšené nehodovosti) apod.“ (Novotný,2009,s.40)

„Při koncentraci 0,3 až 0,5 promile alkoholu v krvi (to je 30 až 50 miligramů alkoholu na 100 mililitrů krve) nastává relaxace, uvolnění zábran a pocit lehkosti hlavy. Lidé říkají věci, které obvykle neříkají, jsou družnější a rozpínavější. Může narůstat sebedůvěra, přičemž motorické reakce se zpomalují (kombinace účinků, která způsobuje, že je nebezpečné řídit automobil po požití alkoholu). Při koncentraci 1 promile alkoholu v krvi jsou senzorické a motorické funkce zřetelně narušeny. Řeč se stává setřelou a lidé mají problémy s koordinací pohybů. Někteří lidé mají sklon být zlostní a agresivní, jiní se ztiší a jsou mrzutí. Schopnosti pijáků jsou vážně narušeny při hladině 2 promile a hladiny vyšší 4 promile alkoholu v krvi, mohou způsobit smrt.“ (Atkinsonová,1995,s.232)

Alkohol má celosvětově podle Světové zdravotnické organizace (WHO) na svědomí každoročně 2,5 mil. životů. Je tak před AIDS, tuberkulózou a násilnými trestnými činy.

V dokumentu Global Status Report on Alcohol and Health 2011 můžeme najít, že Česká republika zaujímá 2. místo v žebříčku konzumu alkoholu na každého člověka staršího 15 let. Spotřeba čistého alkoholu je 16,45 litru na osobu.

1.2 TABÁK

Tabák (*Nicotiana*) je rod rostlin z čeledi lilkovitých. Nejznámější a nejužívanější je tabák viržinský a tabák selský. Z rostlin se využívají listy, které obsahují mimo jiné látku zvanou Nicotin. Domácím kontinentem tabáku je Amerika.

První zmínky o tabáku můžeme najít již 500 let př.n.l. u civilizace Mayů v Mexiku. Tuto skutečnost dokazují nálezy tabákových dýmek v hrobech indiánských předků. Původní obyvatelé Ameriky tabák kouřili, šňupali, žvýkali, pojídali tabákové listy. Jako první se s užíváním tabáku seznámil Kryštof Kolumbus, když v roce 1492 připlul k břehům Kuby. Následně na to přivezl tabákové rostliny do Evropy.

„První tabáková semena přivezl do Evropy účastník druhé Kolumbovy výpravy – Roman Pene roku 1518 z provincie Tabacco na ostrově San Domingo. Odtud tedy pochází název tabák.“ (www.tabak.webz.cz)

Posléze se začal tabák pěstovat po celém světě. Zpočátku bylo kouření výsadou pouze bohatých, protože bylo zapotřebí drahých dýmek. Postupem času se s výrobou dřevěných a hliněných dýmek kouření rozšířilo mezi prostý lid. Do Čech se tabák dostal až v 16. století. Stále více se rozšiřovalo i šňupání tabáku, a tak nový zvyk vyvolal i negativní odezvu.

„Například papež Urban III. vydal bulu odsuzující tabák v jakékoliv formě. Kuřáci byli exkomunikováni z církve. V Turecku bylo kouření dýmky trestáno propichnutím nosu samotnou dýmkou. Lékaři začali upozorňovat na projevy užívání tabáku především v oblasti zažívacího traktu. 1857 uveřejnil dr. Hodgkin v lékařském časopise Lancet zprávu, že tabák způsobuje demenci.“ (www.kurakovaplice.cz)

První cigareta byla vyrobena až v roce 1830. Poté se mohutně rozmohla podnikatelská sféra výroby a reklamní kampaně, které slibovaly i nemožné. Zvýšil se počet konzumentů, z určitého úhlu pohledu se kouření stalo módou. V současnosti počet kuřáků na světě stále stoupá, ale to jen díky rozvojovým zemím.

V každé cigaretě bylo dosud zjištěno 4000 látek, které se podílejí na škodlivosti kouření. Některé pocházejí přímo z tabáku, jiné z přísad, které cigarety ochucují nebo dodávají tabáku či kouři potřebné vlastnosti (např. aby tabák nevysychal, plynule hořel,...)

Mezi látky, obsažené v cigaretách a vzniklé spalováním, mající škodlivý vliv na lidské zdraví, patří například:

- Nikotin – látka, která způsobuje závislost
- Dehet – viditelný cigaretový kouř, zanáší plicní sklípky černým lepkavým materiálem. Silný kuřák vdechne za rok půl až tři čtvrtě kila dehtu
- Oxid uhelnatý – jedovatý bezbarvý plyn, bez chuti a zápachu, znemožňuje přenos kyslíku z plic do tkání a vyvolává tkáňové dušení.
- Oxid dusičitý – dráždí sliznice a je nebezpečný hlavně pro děti a astmatiky
- Polonium – radioaktivní
- Kadmium – porušuje metabolismus vápníku, způsobuje tvorbu ledvinových kamenů
- sloučeniny niklu – karcinogeny
- Akrolein – dráždí sliznice nosu, dýchacích orgánů, očí, kůže, apod. Ve vyšších koncentracích funguje jako slzný plyn
- Benzopyren – organická látka v cigaretovém kouři, způsobuje mutaci DNA, které mohou být příčinou vzniku zhoubných nádorů. (www.dis.cz)

Kouření způsobuje psychickou i fyzickou závislost. Psychická závislost se projevuje v naučených vzorcích chování a v situacích, kdy si člověk „musí zapálit.“ Mohou jimi být pro člověka stresové situace, ale i určitá místa, doba. Fyzická závislost je způsobena závislostí na nikotinu. Je provázena stavy nepohody. Projevuje se nejvíce při odvykacích stavech, kdy kuřák zažívá nepohodu, úzkost, podrážděnost, mohou se objevit bolesti hlavy.

Kouření může být jedním z rizikových faktorů vzniku:

- nádorových onemocnění
- žaludečních vředů
- oslabení imunitního systému
- častých zánětů průdušek, bronchitid, rozedmy plic
- ovlivňují kognitivní funkce
- působí na psychiku
- rozvoj závislosti na jiných návykových látkách a mnohé další

1.3 MARIHUANA

Konopí seté (*Cannabis sativa*) je rostlinou s mnohostranným využitím. Je využívána k technickým, lékařským účelům i je zneužívána jako návyková látka.

Konopí seté je rostlina, která dorůstá výšky 2 – 4 metry, rostliny jsou samčí i samičí. Semena slouží jako výživa pro člověka i zvěř, poskytují olej. Samičí květy produkují lepkavou hmotu – pryskyřici, kterou ve ztužené formě nazýváme hašiš. Pryskyřice je využívána jako lék i afrodiziakum. Z listů se mohou vyrábět pasty a nápoje, ze stonků pevná vlákna pro výrobu provazů, sítí, papírů, oblečení, kořeny jsou lékařsky zpracovatelné.

Na tuto rostlinu se můžeme dívat z různých úhlů pohledu, například jako na léčivou bylinu, nebo jako na návykovou látku, nebo můžeme porovnávat škodlivost zakázané marihuany a tolerovaného alkoholu. Úhly pohledu jsou odvislé od rozdílnosti kultur a využití této rostliny. Každopádně se stále objevují názory a diskuze o tom, zda má být konopí látkou zakázanou či nikoliv. V současnosti je konopí uvedeno na seznamu návykových látek. Dle trestního zákoníka č. 40/2009 sb. v příloze č.2 k nařízení vlády č. 467/2009 sb. Hodnoty omamných a psychotropních látek a přípravků je obsahujících a pro účely trestního zákona je uvedeno, že je trestné: „Marihuana v množství větší než malé, tzn. více než 15 gramů sušiny (nejmenší množství účinné psychotropní látky, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé 1,5 gramu).

Hašiš, množství větší než malé, tzn. více než 5 gramů (nejmenší množství účinné psychotropní látky, aby bylo její zkoumané množství považováno za větší než malé 1 gram).“ (Trestní zákoník č. 40/2009 sb.)

„Historie konopí sahá až do období několika tisíc let před naším letopočtem. Byla hojně využívána šamany k léčení i rituálům, převážně ve formě kouření, v čínské medicíně léčili konopím například ženskou slabost, dnu, revmatismus, malárii i duševní nepřítomnost. Ve starém orientu se užívalo konopí s pivem, proti očarování, byl předepisován kořen při těžkých porodech, v různých nápojích byly zpracovávány semena, kořeny a větvičky pro zvýšení potence a jako magický kuřácký prostředek. V Tibetské medicíně je na listině nemocí, které jsou léčeny konopím, například kousnutí štírem, zanícení, lepra, křeče, průjem, cholera, rýma, kašel, nervová onemocnění a onemocnění trávicích orgánů.“ (Ratsch,1994)

V současné době je prokázána silná antibiotická a analgetická vlastnost konopí. Dále jsou prokázány pozitivní účinky při křečích, onkologických onemocněních, Parkinsonově chorobě a mnohé další. V opačném případě jsou známé také škodlivé účinky užívání marihuany.

„Konopí bylo od dávných dob sklízeno pro své psychotropní účinky. Marihuana, která je u nás jeho nejčastěji užívanou formou, je tvořena sušenými listy a květy konopí, zatímco ztužená pryskyřice, nazývaná hašiš, je obvykle užívána v oblasti Středního východu. Aktivní složkou obou látek je THC (tetrahydrokanabinol). Pokud je v nízkých dávkách (5 – 10 miligramů) požíván ústy, vyvolává THC mírně rozjařenou náladu. Vyšší dávky (30 -70 miligramů) vyvolávají výrazné a dlouho trvající reakce, které se podobají stavům vyvolaných halucinogeny. Stejně, jako v případě alkoholu, má tato reakce dvě fáze: období stimulace a euforie, po kterém následuje období zklidnění a spánek.“ (Atkinsonová,1995, s.241-242)

Nejčastější způsob užití je kouření. Příznaky užití mohou být například rozjařenost, zarudlé oči, zrychlený tep, zvýšená chuť k jídlu.

„Marihuana může vést k:

- zánětům a nádorovým onemocněním dýchacích cest
- snížené schopnosti imunitního systému
- prodlužuje reakční čas, narušuje vnímání
- rizikem jsou toxické psychózy i při krátkodobém užívání
- při dlouhodobém užívání může způsobit úzkostné stavy, deprese, zvýšit emoční labilitu
- mohou být narušeny kognitivní funkce, zejména krátkodobá paměť a koncentrace pozornosti
- ztíženo je rozlišování barev, pohybová koordinace.“ (www.k-centrum-cl.cz)

O účincích, jak léčivých tak škodlivých, najdeme spousty informací v knihách, časopisech, na internetu. Zde se můžeme setkat s osobními zkušenostmi uživatelů, návody jak připravit různé léčivé přípravky, jídla, zakoupit si kosmetické výrobky. Veškeré tyto volně a snadno dostupné informace mohou mít preventivní charakter. Bohužel se setkáme i s nekvalitními informacemi, které mohou mít úplně opačný efekt.

1.4 OSTATNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY

Obecně můžeme rozdělit návykové látky na legální a nelegální. Mezi legální návykové látky patří již zmíněný alkohol a tabák (viz. 1.1 a 1.2) a nelegální návykové látky můžeme dále rozdělit na:

- opioidy
- stimulační
- kanabinoidy
- léky
- halucinogeny
- organická rozpouštědla

Dále se ještě v této kapitole zmíníme o virtuálních drogách (internet, počítač, televize) a gamblerství.

OPIOIDY – do této skupiny se řadí např. opium, morfin, heroin, methadon. Vzniká velice rychle závislost fyzická i psychická. Tyto látky vyvolávají stavy:

- pohody
- uvolnění
- útlum
- klid
- omezení funkce pozornosti, paměti a úsudku
- celkové zpomalení, atd.

Rizika:

- tělesná a psychická závislost
- intoxikace
- úrazy
- hluboký útlum až selhání základních životních funkcí
- epilepsie, atd.

STIMULAČNÍ – mezi zástupce patří např. Pervitin, Extáze, Ice, Kokain. Jsou to látky, které stimulují, tzn. že zvyšují, bdělost, tepovou frekvenci i metabolismus. Člověk po požití takového druhu návykové látky se dokáže hodiny věnovat nějaké činnosti. Příkladem je současná extáze, kdy lidé vydrží hodiny tancovat na tzv. „party.“

Působení:

- aktivizují CNS a celý organismus
- vyvolávají pocit uvolnění
- euforie
- urychlují myšlení
- rozšiřují zornice, atd.

Rizika:

- intoxikace
- psychická závislost
- poškození cévního systému, infarkt
- cévní mozková příhoda, toxická psychóza, atd.

KANABINOIDY – marihuana (viz. 1.3), hašiš

LÉKY – analgetika, hypnotika, sedativa. Závislost na lécích se rozvíjí poměrně dlouho. Začíná většinou při nějaké zátěži, kdy je lék chápán jako pomocný prostředek, než se situace zlepší nebo vyřeší. Později si již může brát lék preventivně, např. při podobné situaci, předpokladu bolesti, problému s usínáním a mnohé další.

Působení:

- Obecně úleva v rovině fyzické a psychické (bolest, úzkost, narušení spánku,...)

Rizika:

- závislost fyzická i psychická
- předávkování
- mohou sloužit jako doplněk jiných drog
- abstinenční syndrom, atd.

HALUCINOGENY – zástupci jsou např: LSD, Lysohlávky, tripy, GHB

Působení:

- vizuální halucinace
- změny nálady
- euforie
- úzkostné ataky, deprese, atd.

Rizika:

- intoxikace
- závislost psychická
- impulzivní jednání, což může mít negativní dopad
- psychóza, atd.

TĚKAVÉ LÁTKY - zástupci jsou např: organická rozpouštědla, toluen, lepidla, plyn ze zapalovačů,... Tyto látky jsou značně toxické, užívání je velice nebezpečné. Těkavé látky jsou poměrně levné a dostupné.

Působení:

- ospalost
- útlum
- zhoršená koordinace pohybů, mluvení
- zhoršení pozornosti, atd.

Rizika:

- intoxikace
- smrt
- poškození zdraví
- poleptání dýchacích cest
- psychické poruchy
- poškození CNS, jater, srdce, plic
- závislost psychická, atd.

VIRTUÁLNÍ DROGY - (PC, internet, televize,...). Pokud bychom se zaměřili na kladnou stránku, můžeme říci, že je to zdroj informací, zjednodušuje život (spousta věcí a záležitostí se může zařídit z pohodlí domova), na různých hrách si mohu natrénovat např. postřeh, podpořit logické myšlení a další.

Přitažlivost:

- jednoduchost
- zjednodušení světa
- nevyžaduje specifické fyzické, sociální schopnosti a dovednosti
- snadná dostupnost
- jasnost pravidel, snadné pochopení, orientace, atd.

Rizika:

- únik od reality
- násilí, agresivita
- nedostatečný pohyb
- poškození zraku
- sociální oblast – komunikace, rozvíjení vztahů s vrstevníky, atd.

GAMBLERSTVÍ – patologické hráčství. Sem můžeme zařadit hrací automaty, sázení. Ve většině se gamblerství pojí s jinými návykovými látkami, např. závislostí na alkoholu.

Rizika:

- narušení vztahů v rodině a okolí
- psychická závislost
- finanční potíže
- izolace, atd.

2. RIZIKA SPOJENÁ S EXPERIMENTOVÁNÍM A UŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH LÁTEK

2.1 ZDRAVOTNÍ RIZIKA

O škodlivých účincích alkoholu, tabáku a ostatních návykových látek na organismus jsme se ve stručnosti zabývali v předchozích kapitolách.

Riziko zdravotního poškození organismu u dětí je o mnoho větší než u dospělých jedinců z důvodu celkové nevyzrálости dětského organismu. Ne vždy může jakýkoliv experiment s návykovou látkou dopadnout „dobře.“ Může se stát, že pokud je efekt experimentu pozitivní, snadněji posiluje u dítěte zvědavost a ochotu k opakovanému užití nebo také k experimentu s jinou návykovou látkou. U dětí vzniká závislost na návykové látce mnohem rychleji než u dospělých.

Tyto látky mohou dekompenzovat i jiné duševní problémy dospívajících a jiné duševní poruchy (např. hyperaktivita s poruchami pozornosti) také zvyšují riziko problémů s těmito látkami.(Hort, 2008)

Vzhledem k tomu, že je dětský metabolismus pomalejší a hůře odbourává odpadní látky z těla, jakékoliv požití návykové látky je pro dětský organismus velmi zatěžující a může snáze dojít k intoxikaci. Děti při experimentování s těmito látkami těžko odhadnou množství, které si mohou „dovolit.“

Hort také uvádí známky akutních intoxikací u různých skupin návykových látek, přičemž každá intoxikace musí vykazovat nejméně dva z uvedených znaků:

AKUTNÍ INTOXIKACE ALKOHOLEM:

- dysfunkční chování – afektivní labilita, hádavost, odbržděnost, agresivita, poruchy pozornosti, zhoršená výkonnost, atd.
- nejistá chůze, stoj
- dysartrická řeč
- červeň ve tváři, porucha vědomí, atd.

AKUTNÍ INTOXIKACE OPIOIDY:

- dysfunkční chování – apatie, útlum, zhoršená výkonnost, zhoršená soudnost, zpomalení psychomotoriky
- ospalost
- zúžení zornic
- dysartrická řeč
- porucha vědomí, atd.

AKUTNÍ INTOXIKACE KANABINOIDY:

- dysfunkční chování – depersonalizace, derealizace, euforie, halucinace při zachovalé orientaci, pocit zpomalení času, porucha pozornosti, zhoršená výkonnost
- zvýšená chuť k jídlu
- tachykardie
- sucho v ústech, atd.

AKUTNÍ INTOXIKACE SEDATIVY, HYPNOTIKY:

- dysfunkční chování – apatie a útlum, euforie, obtěžující chování nebo agresivita, afektivní labilita, poruchy pozornosti, psychomotoriky, zhoršená výkonnost
- nejistá chůze, stoj
- rozmazaná řeč
- poruchy vědomí, atd.

AKUTNÍ INTOXIKACE STIMULANCÍ:

- dysfunkční chování – zvýšená bdělost, pocit zvýšené energie, euforie, sluchové, zrakové iluze, obtěžující chování, agresivita, hádavost, zhoršená výkonnost
- rozšířené zornice
- bolesti na hrudi
- psychomotorický neklid (někdy zpomalení)
- nauzea, zvracení, záchvaty křečí, návaly potu a studený pot, atd.

AKUTNÍ INTOXIKACE HALUCINOGENY:

- dysfunkční chování – insomnie, zhoršená výkonnost, afektivní labilita, bizarní sny
- návaly potu
- nauzea a zvracení
- tachykardie, arytmie, atd.

AKUTNÍ INTOXIKACE ROZPOUŠTĚDLY:

- dysfunkční chování – hádavost, afektivní labilita, obtěžující chování nebo agresivita, psychomotorické zpomalení, porucha pozornosti, paměti, zhoršená výkonnost, soudnost
- svalová slabost
- rozmazaná řeč, vidění
- nejistý stoj, chůze
- porucha vědomí, atd. (Hort, 2008)

Velmi nebezpečné mohou být kombinace užití návykových látek, jejich působení se může násobit. Příkladem je kombinace alkoholu a marihuany. Tato kombinace tlumí zvracivý reflex, tudíž může vést až ke smrti.

Závěrem této kapitoly můžeme shrnout alespoň některá zdravotní rizika:

- intoxikace, úrazy, smrt
- poškození orgánů (např. játra, plíce)
- rychlejší vytvoření závislosti
- dekompenzace duševních poruch, rozvinutí duševního onemocnění

2.2 SOCIÁLNÍ RIZIKA

Psychologové nazývají období před dvanáctým rokem věku dítěte, někteří celý mladší školní věk, obdobím klidu. Říčan nazývá toto období „střízlivý realista.“ Ve srovnání s tím co předcházelo, a co bude následovat, je toto období poměrně klidné, nebouřlivé a šťastné. (Říčan, 2004)

V sociální oblasti zažívá dítě v mladším školním věku rozvoj, rozhled, má možnost srovnání, je žádoucí samostatnost a zodpovědnost. Začátkem je tedy nástup do školy. Pro dítě i jeho okolí nastává mnoho změn a je do určité míry tohle období náročné. Dle Vágnerové je škola důležitým místem socializace dítěte. Dítě zde získává nové, leckdy rozdílné zkušenosti, než které si přináší z rodiny. Ve škole jsou rozvíjeny jeho schopnosti a dovednosti a významným způsobem předurčuje i budoucí sociální pozici každého žáka, protože školní úspěšnost představuje základ profesní volby. Škola ovlivňuje dětské sebehodnocení, selhání ve škole může být rozhodující pro další směřování jedince. (Vágnerová, 2000)

S nástupem do školy je pro dítě důležité také hodnocení ze strany rodiny, pedagogů, spolužáků. Pokud je hodnocení pozitivní a dítě si ověří, že jeho schopnosti a možnosti jsou dostačující, aby plnilo požadavky, které jsou na něj kladeny, zvyšuje se jeho sebedůvěra. Třída je sociální skupina, která významně ovlivňuje socializaci dítěte. Učí se v ní vztahům k rovnocenným partnerům, komunikaci, spolupráci, soutěživosti, vytvářejí se kamarádské vztahy. Postupem času nabývají tyto vrstevnické vztahy na síle.

Vágnerová uvádí, že koncem tohoto období je důležitým mezníkem identifikace s vrstevnickou skupinou. Ta může do určité míry kompenzovat i nedostatky z rodinného prostředí. Děti v tomto věku potřebují:

- citovou podporu a bezpečí – měla by být v rodině, ale mohou už jimi být kamarádi, spolužáci, sourozenci. Důležitá je podpora, sdílení problému, solidarita.
- potřebu učení, rozvoje určitých zkušeností a dovedností zejména v sociální oblasti, např. vztahy, komunikace, spolupráce, vybudování pozice, atd.
- potřebu seberealizace – lépe se uspokojuje ve vrstevnické skupině (Vágnerová, 2000)

Jestliže dítě zvládne úspěšně toto období, bude následující období pro něj snažší. V této fázi vývoje se vytváří vztah k budoucí práci a pracovním povinnostem, vytváří se základy pro budoucí vztahy partnerské a rodičovské. Mohou se objevit i pocity méněcennosti. Vzhledem k tomu, že je dítě v tomto věku zvědavé a přijímající, snaží se zapojit a vydobýt si pozici mezi vrstevníky. Můžou se objevit i nežádoucí vlivy v podobě návykových látek. Nutně nemusí být každé dítě, které začne nějakým způsobem experimentovat s návykovou látkou, problémové, selhávající nebo mít nedostatečnost v rodině. Může to být pouhá zvědavost, vliv kamarádů nebo trošku větší stres či momentální neshody a mnoho dalších faktorů, které spustí rozhodnutí návykovou látku zkusit, ochutnat. Samozřejmě pak ne všichni v této činnosti pokračují. Opět záleží na mnoha faktorech, zda bude dítě v této činnosti nadále pokračovat nebo to bude jen „další zkušenost.“

Následnými riziky mohou být:

- rychlejší závislost
- narušení vztahů v rodině, mezi kamarády, ve třídě
- přimknutí se k partě, která zneužívá návykové látky
- lhaní
- neplnění povinností doma, ve škole
- trestná činnost
- nebezpečné jednání pod vlivem návykové látky
- zaostávání v psychosociálním vývoji, atd.

3. PREVENCE UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

3.1 RODINA

Rodina dává dětem základ chování a životního stylu v dospělosti. To, jaký člověk z dítěte vyrostе, závisí na mnoha faktorech, obecně na genetických, psychických a sociálních. Všechny tyto vlivy, někdy nevhodné, např. alkoholismus rodiče, bezcitnost ze stran rodičů, přílišná autoritativní výchova, určitým způsobem na dítě působí a formují jej. Dítě od narození prochází mnoha vývojovými etapami na úrovni fyzické i psychické. Každé toto období je jedinečné a zaslouží si vnímavost a citlivý přístup ze stran rodičů. A to zejména jak rodič dokáže např. reagovat na potřeby, přání, postoje a názory dětí, zda dokáže být důsledný, zda dokáže citlivě a jasně stanovit hranice a mnohé další. Veškeré tyto reakce a postoje se promítají ve stylu výchovy, který rodina preferuje. Mohou jimi být:

- styl autoritativní
- styl liberální
- styl demokratický

Styl výchovy v rodině dává dítěti v dospělosti předpoklady k tomu, například, jak bude či nebude úspěšné, vytrvalé, trpělivé, jaké bude mít sebevědomí, jak dokáže řešit problémy, zvládat stres, jak dokáže spolupracovat, zda bude aktivní, pasivní a další.

Dle Vágnerové se dítě v předškolním věku učí také žádoucím vzorcům chování. Jde především o rozvoj prosociálního chování, můžeme jej charakterizovat jako pozitivní a respektující druhé. Jeho rozvoj je spojen s dosaženou určitou úrovní empatie, schopností ovládat agresivitu a vlastní aktuální potřeby.

Předpoklady pro rozvoj prosociálního chování:

- uspokojení dětské potřeby, jistoty a bezpečí – dítě, které se cítí nejisté a ohrožené, snadněji reaguje asociálně
- určitá úroveň kognitivních kompetencí – alespoň omezeně uvažovat z pohledu jiného člověka a chápat jeho potřeby
- prosociální chování je výsledkem sociálního učení – dítě se učí nápodobou, identifikací, trestem a odměnou. Jestliže dítě nemá v rodině vhodný model, nemůžeme očekávat, že se bude chovat žádoucím způsobem (Vágnerová, 2000)

Výhodou pro dítě je fungující úplná rodina, která se skládá z matky, otce a sourozenců. Důležité vlivy na jeho rozvoj mají vztahy uvnitř rodiny, mezigenerační vztahy i vztahy s okolím. Podle Nešpora jsou vlivy v rodině, kde dítě vyrůstá, často důležitější než dědičnost. Na úrovni rodiny existuje řada rizikových a ochranných činitelů například:

Rizikové činitele (zvyšují riziko problémů s návykovými látkami)	Ochranné činitele (snižují riziko problémů s návykovými látkami)
Nedostatek času na dítě zvláště v časném dětství (citová deprivace)	Přiměřená péče, dostatek času na dítě v časném dětství
Nedostatečné citové vazby dítěte	Pevné citové vazby dítěte
Malá péče, nedostatečný dohled	Dostatečná péče, přiměřený dohled
Nesoustavná a přehnaná přísnost střídaná se zanedbáváním dítěte	Styl výchovy je vřelý a středně omezující, výchova je laskavá, ale důsledná
Nejasná pravidla týkající se chování dítěte	Jasná pravidla, týkající se chování dítěte
Dlouhodobý manželský konflikt	Dobré vztahy mezi rodiči
Rodiče na výchově nespolupracují	Rodiče na výchově spolupracují
Rodiče schvalují alkohol a jiné návykové látky u dětí	Rodiče ani sourozenci neschvalují alkohol a jiné návykové látky
Rodiče nebo sourozenci zneužívají alkohol nebo jiné návykové látky	Nikdo z rodičů ani sourozenců nezneužívá alkohol ani jiné návykové látky
Rodiče jsou osamělí, vůči společnosti lhostejní, nepřátelští	Rodiče jsou společenšší, mají prosociální chování
Výchova nepomáhá vytvářet dobré vztahy s dospělými mimo rodinu	Výchova vytváří kvalitní vztahy dítěte s dospělými mimo rodinu
Malá očekávání, podceňování dítěte	Přiměřená a jasná očekávání, respekt
Špatné duševní a společenské fungování rodičů	Dobré přizpůsobování rodičů ve společnosti
Časté stěhování rodiny	Stabilní prostředí v němž dítě vyrůstá
Duš. problémy, nevyrovnanost rodičů	Rodiče jsou duševně zdraví a vyrovnaní
Chudoba či nezaměstnanost	Přiměřené uspokojování potřeb
Sexuální zneužití nebo týrání	Dítě je v rodině v bezpečí
Rodiče nevytvářejí prostor pro kvalitní zájmy a záliby	Rodiče vytvářejí prostor pro zájmy a záliby
Rodina ve zmatku, nevyjasněné role	Zodpovědnost, jasné role

(zdroj: Nešpor, 2001)

Součástí rodinného života je i volný čas rodičů a dětí, respektive jeho naplnění. Rodiče dávají dětem vzor či model, jak trávit a naplnit svůj volný čas. Je to tedy součástí životního stylu konkrétní rodiny. Rodiče by měli mít přehled o tom s kým, a jakým způsobem tráví dítě svůj volný čas. Určitě není šťastné dítě přespříliš přetěžovat a nutit jej do mnoha zájmových kroužků pouze z důvodů, že je pod odborným vedením a v bezpečí. Tato oblast je vhodná pro preventivní působení ze stran rodičů, pedagogů. Důležitá složka v rodině jsou vztahy. Dítě by se mělo v rodině cítit v bezpečí, mělo by mít pocit jistoty, důvěry, podpory a opory ze strany rodičů. V různých médiích se můžeme dozvědět o finanční a časové náročnosti zájmových kroužků, což si některé rodiny nemohou dovolit, na druhou stranu k vybudování kvalitního zdravého vztahu v rodině peníze potřeba nejsou. Trendem dnešní doby je, aby dítě bylo co nejvíce všestranné, mělo hodně zájmových kroužků, aby se co nejvíce rozvíjelo. Ty děti, jejichž rodiče si nemohou dovolit financovat zájmové kroužky, to mohou prožívat jako hendikep u svých vrstevníků, přičemž k velké škodě je zapomínat zdůrazňovat, že společný, kvalitně strávený čas s rodiči, budování a utužování tohoto vztahu, nenahradí docházka do zájmových kroužků.

Nešpor rozdělil prevenci návykových látek v rodině dle věkových kategorií. Zde uvedeme pouze kategorii mladší školní věk 6 – 12 let:

Zevní okolnosti života	Návykové látky, včetně alkoholu a tabáku, by neměli být dítěti doma dostupné, rodiče by měli dbát na to, aby se dítě pohybovalo pokud možno v bezpečném prostředí, a aby byl zajištěn bezpečný dohled.
Emoční potřeby	Vřelá a středně omezující výchova, zdravá rodinná pravidla, stabilní a předvídatelné rodinné prostředí. Podpora zdravého sebevědomí. Možnost projevit emoce.
Oblast poznávání	Obraz světa, který rodiče nabízejí, by měl odpovídat skutečnosti a usnadnit pohyb dítěti v tomto prostředí. Konkrétní a jednoznačné informace o škodlivosti alkoholu a tabáku pro děti a dospívající, jasné a zdůvodněné zákazy týkající se návykových rizik. Nadále je třeba zdůrazňovat hodnotu zdraví.
Sociální a jiné dovednosti	Vytváření zdravých návyků, základní a sociální dovednosti (např. neuposlechnout starší, když žádají něco nevhodného, dovednosti rozhodování a schopnosti předvídat následky svého jednání). Prohlubování dovedností ochrany zdraví, schopnost se svěřit atd. Základní dovednosti sebeuvědomování, relaxace, autoregulace. Základy mediální gramotnosti.

(zdroj: Nešpor, 2001)

3.2 PREVENCE VE ŠKOLE

Škola má v životě každého z nás nezastupitelné místo. Od dětství, a někteří až do dospělosti, tráví ve škole poměrnou část dne. Škola má nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter. Kromě zprostředkování informací z různých oborů nás také učí pravidlům, povinnostem, slušnému chování, úctě k sobě i druhým a mnohým dalším a dalším pozitivním věcem do života každého z nás. Je to prostor pro získání zkušeností, navázání vztahů a kamarádství, pro zjištění a odhadnutí svých sil, příležitost pro získání zdravého sebehodnocení a sebevědomí. Na druhou stranu se i zde můžeme setkat s nežádoucími projevy chování a jednání ze stran spolužáků, vrstevníků i pedagogů.

Mezi nejčastěji uváděné sociálně-patologické projevy chování ve škole patří například šikana, projevy rasismu, zneužívání návykových látek, záškoláctví, sexuální rizikové chování, dále se sem řadí i syndrom týraného a zneužívaného dítěte, poruchy příjmu potravy, které jsou podrobněji rozpracovány ve zdravotnictví.

Slovo prevence je latinského původu a znamená opatření učiněná předem, včasnou obranu nebo ochranu. Primární prevence pak znamená ochranu a předcházení problémům (nejen) s návykovými látkami u těch, kdo je ještě nezačali škodlivě užívat. Prevence je velice účinná, pokud se dítě ještě s návykovou látkou neseťkalo. Vede k všeobecné ochraně zdraví.

„Cílem efektivní prevence je zejména:

- předejít užívání návykových látek včetně alkoholu a tabáku
- alespoň posunout setkání s návykovou látkou (v našich podmínkách s alkoholem a tabákem) do pozdějšího věku, když je organismus a psychika dospívajícího relativně vyspělejší a odolnější
- snížit nebo zastavit experimentování s návykovými látkami, pokud k němu už dochází a předejít tak různým zdravotním poškozením včetně závislostí, které by vyžadovaly léčbu.“ (Nešpor,1999,s.6)

Aby byla prevence co nejučinnější, musí být dodrženy určité zásady a to:

- systémovost
- systematičnost
- komplexnost

Každá škola musí z nařízení MŠMT zajistit minimální preventivní program sociálně-patologických jevů, který je zahrnut v Rámcově vzdělávacím programu. Prevence sociálně-patologických jevů je tedy součástí učebních osnov a je prezentována například v předmětech:

- Člověk a jeho svět
- Vlastivěda
- Přírodověda
- Tělesná výchova
- Výtvarná výchova
- Rodinná výchova
- Základy společenských věd

Minimální preventivní program je konkrétní dokument školy, zajišťuje jej a sestavuje za pomoci ostatních pedagogických pracovníků metodik školní prevence na každý školní rok, schvaluje jej ředitel školy. Má směřovat ke zdravému životnímu stylu, rozvoji osobnosti a sociálních dovedností. Minimální preventivní program podléhá kontrole České inspekce. Mezi hlavní aktivity škol v rámci minimálního preventivního programu patří:

- systematické vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pedagogických pracovníků
- zavádění právní, etické výchovy a výchovy ke zdravému životnímu stylu
- podpora rozvoje osobnosti a sociálních dovedností
- smysluplné využití volného času
- spolupráce s rodiči v oblasti zdravého životního stylu a prevence
- sledování konkrétních podmínek ve škole
- poradenská činnost

Pedagogický sbor je složen mimo řadových pedagogů i z výchovného poradce, metodika školní prevence, speciálního pedagoga nebo školního psychologa, popřípadě musí škola psychologickou službu zajistit například ve spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradnou.

Na školách, kde byl proveden průzkum (viz. tabulka č. 1), zastává funkci metodika školní prevence řadový učitel. Na tuto problematiku poukazuje ve své knize Kraus: „Funkci školního metodika prevence vykonávají řadoví učitelé nad rámec svého učitelského úvazku, což přináší nemálo problémů. Ve školách proto převažují tendence přenést co nejvíce povinností na třídní učitele.

Podle poznatků z těchto škol by bylo třeba funkci školního metodika prevence posílit, dát mu více pravomocí, a pokud nemůže být přijat metodik na celý úvazek, měl by být učiteli, který jeho práci vykonává, snížen jeho učitelský úvazek.“ (Kraus,2008,s.150)

Tato funkce přináší mnoho času a mnohdy náročné práce navíc, aby byla vůbec efektivní pro konkrétní potřebnou cílovou skupinu na dané škole.

„Ukázalo se, že tato pozice ve školách nemusí přinášet očekávaný efekt také z důvodu ambivalentního postavení učitele, který je současně v roli autority s pravomocí a v roli důvěrníka.“ (Miovský,M., 2010,s.88)

Součástí preventivních opatření na školách je také školní řád. Ještě dnes se můžeme setkat se školním řádem, kde není ošetřena prevence sociálně – patologických jevů. Dle návrhů a doporučení Národní protidrogové centrály by mělo být zahrnuto ve školním řádu i možnost testování na návykovou látku pokud je zřejmé, že dítě požilo nebo je pod vlivem nějaké návykové látky.

„Důležitá je spolupráce rodičů. Častou, bohužel oprávněnou námitkou je, že spolupráce rodičů dětí s rizikovým chováním, bývá tou nejobtížnější.“ (Nešpor,1999)

Výzkumy ukazují, že se nejeví moc efektivní hromadné jednorázové akce, také i akce, které jsou poskytovány zvenčí, neziskovými organizacemi, občanskými sdruženími, hlavně z důvodu nemožnosti soustavného působení. Na druhou stranu se ukazují velice efektivní tzv. Peer programy, to jsou programy realizované vrstevníky, za aktivní účasti nejen realizátorů.

„Méně efektivní jsou pak tyto peer programy pokud jsou realizovány z rukou učitelů. Někdy se může stát, že přinesou právě opačný efekt.“ (Nešpor,1999)

„Je důležité, aby se škola prevenci problémů působených alkoholem a jinými látkami soustavně věnovala. Výzkum ukazuje, že účinné preventivní programy jsou interaktivní (žáci jsou při nich aktivní, nejedná se tedy o hromadné přednášky), při kvalitních programech se nacvičují podstatné dovednosti např. jak odmítat alkohol a drogy, jak trávit volný čas, jak se uvolnit, jak se vyrovnat s úzkostí a starchem, smutkem, apod. Za naprosté minimum se považuje 15 hodin v průběhu 2 let, kvalitní zahraniční programy jsou intenzivnější 24 nebo 32 hodin během 3 let.“ (Nešpor, 2004,s.3)

Pro účel této práce je konkrétní minimální preventivní program, sestavený ZŠ Hrotovice pro tento školní rok, přiložen v seznamu příloh. (příloha č. 1)

3.3 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA

V České republice můžeme najít zmínku o alkoholu, tabáku a jiných návykových látkách například v Trestním zákoníku č.40/2009 sb., v zákoně 379/2005 sb. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a také v zákoně č. 40/1995 sb. o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů

Co je to návyková látka, můžeme najít přesně vymezené v trestním zákoníku § 130.

§130

Návyková látka

Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

Vztah alkoholu a dětí je upraven v § 204 trestního zákoníku.

§ 204

Podání alkoholu dítěti

Kdo ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

Ostatní paragrafy týkající se návykových látek jsou obsaženy v díle Trestné činy obecně ohrožující a jsou to:

§ 274 Ohrožení pod vlivem návykové látky

§ 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

§ 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy

§ 285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

§ 286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy

§ 287 Šíření toxikomanie (Trestní zákoník č. 40/2009 sb.)

V České republice tedy není samotné požívání alkoholu zakázáno. Co se týká mladistvých a dětí, je trestné prodání, podání nebo poskytnutí návykové látky. „Negativnější než to, že dítě požije alkohol, pro společnost je, že existuje někdo, kdo dětem alkohol podává, a proto se postihuje podávání, čímž se eliminuje požívání a především se trestá ten, kdo je mentálně dostatečně vyspělý na to, aby věděl, jaké důsledky jeho konání bude mít.“ (www.Alkoholik.cz)

Pokud budeme hovořit jen o alkoholu, je zajímavostí, že různé průzkumy a statistiky organizací ukazují, že některé děti přijdou do styku s alkoholem poprvé právě z rukou rodičů.

Zákon č. 379/2005 sb. o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami obsahuje:

§ 1, § 2	Obecná ustanovení
§ 3	Omezení dostupnosti tabákových výrobků a zákaz kouření
§ 4, § 5, § 6, § 7	Zákazy a omezení prodeje tabákových výrobků a povinnosti osob prodávající tabákové výrobky
§ 8, § 9	Zákaz kouření
§ 10	Podmínky prodeje a podávání alkoholických nápojů
§ 11	Omezení prodeje a dovozu
§ 12, § 13, § 14	Zákaz prodeje nebo podávání alkoholických nápojů a povinnosti osob prodávajících alkoholické nápoje
§ 15	Zákaz vstupu pro osoby, které jsou zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek
§ 16	Vyšetření přítomnosti alkoholu nebo jiné návykové látky
§ 17	Ošetření v protialkoholní a protitoxikomanické záchranné stanici
§ 18	Preventivní opatření
§ 19 - § 24	Krátká intervence, typy odborné péče, organizace a provádění protidrogové politiky, Kontrola, spávné delikty a sankce (zákon č.379/2005 sb.)

Vláda projednala 10.5.2010 návrh protidrogové politiky na roky 2010 – 2018. Tento návrh byl přijat. V tomto návrhu jsou mimo omamných a psychotropních látek zahrnuty

i návykové látky naší společnosti tolerované, alkohol a tabák.

„Užívání legálních i nelegálních drog má na společnost závažné dopady a zároveň existují prokázané souvislosti mezi užíváním alkoholu, tabáku a nelegálními drogami. Národní strategie 2010 – 2018 se na koncepční strategické úrovni zabývá definicí a formulací vzájemného propojení a koordinace řešení problémů souvisejících s užíváním legálních a nelegálních drog.“ (www.vlada.cz)

Jedním z cílů této strategie je i primární prevence snížení experimentálního a příležitostného užívání drog zejména mladými lidmi.

„Problematika alkoholu a tabáku je v České republice na strategické úrovni řešena také v jiných strategických dokumentech se širším zaměřením, především v Dlouhodobém programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století.“ (www.vlada.cz)

Prodej alkoholu a tabáku patří k významnému rezortu příjmů do státního rozpočtu nejen v naší republice. Nedílnou součástí prodeje je i reklama. V tomto případě je naše právní úprava nedostatečná. Nejenže ceny alkoholu u nás jsou oproti Evropské unii nižší, reklamu na alkoholické nápoje můžete vidět i v hlavním vysílacím čase u nás, na bilboardech a v časopisech.

Pokud nahlédneme do zákona č. 40/1995 sb. O regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, můžeme se dočíst:

§ 3

Tabákové výrobky

Reklama na tabákové výrobky a rovněž sponzorování, jehož účelem nebo přímým či nepřímým účinkem, je reklama na tabákové výrobky, jsou zakázány, pokud není dále stanoveno jinak.

Dále tento paragraf vymezuje, co se za reklamu považuje a co ne, na koho se zákaz reklamy nevztahuje, na koho nesmí být zaměřena, jaké musí obsahovat varování, zakazuje bezplatné dodávání vzorků.

§ 4

Alkoholické nápoje

Reklama na alkoholické nápoje obsahovat nesmí:

- a) nabádat k nestřídmému užívání alkoholických nápojů anebo záporně či ironicky hodnotit abstinenci nebo zdrženlivost,
- b) být zaměřena na osoby mladší 18 let, zejména nesmí tyto osoby, ani osoby, které jako mladší 18 let vyhlížejí, zobrazovat při spotřebě alkoholických nápojů nebo nesmí využívat prvky, prostředky nebo akce, které osoby mladší 18 let oslovují,
- c) spojovat spotřebu alkoholu se zvýšenými výkony nebo být užita v souvislosti s řízením vozidla
- d) vytvářet dojem, že spotřeba alkoholu přispívá ke společenskému nebo sexuálnímu úspěchu
- e) tvrdit, že alkohol v nápoji má léčebné vlastnosti nebo povzbuzující nebo uklidňující účinek anebo že je prostředkem řešení osobních problémů
- f) zdůrazňovat obsah alkoholu jako kladnou vlastnost nápoje (zákon 40/1995 sb.)

§ 4 je uveden v celém znění. Jak můžeme vidět, reklama na alkohol u nás tedy zakázána není, pouze vymezuje, co obsahovat nesmí. Nejsem si jistá, zda reklama na alkohol, kterou můžete shlédnout v hlavním vysílacím čase nebo v časopisech, by některý z těchto bodů z pohledu dětí nenaplnila.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

EXPERIMENTOVÁNÍ S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI U DĚTÍ

4.1 CÍL PRŮZKUMU

Cílem průzkumu bylo zjistit současný stav experimentování s návykovými látkami u dětí pátých tříd základní školy, jejich zkušenosti s návykovými látkami a současně zjistit kolik volného času tráví s rodiči a následně vyvrátit stanovené hypotézy:

H1: Předpokládám, že většina dětí již měla zkušenost s návykovou látkou

H2: Předpokládám, že většina dětí netráví s rodiči více než dvě hodiny denně

4.2 METODA PRŮZKUMU

Metodou průzkumu byl zvolen dotazník. Dotazník je rozdělen na dvě části, první část je určena kontaktu s návykovými látkami, obsahuje šest otázek, které se přímo týkají návykových látek, zkušenosti s nimi, informovanosti. Druhá část se týká volného času. Obsahuje sedm otázek zaměřených na volný čas dětí, kolik hodin volného času děti mají, jak jej tráví, s kým. Poslední sedmou otázkou byla zvolena kresba, která v této práci slouží pouze k ověření pravdivosti zakroužkovaných odpovědí pro tuto část. Jiné interpretování kresby není možné z důvodu charakteru této práce, vzdělanosti a omezeným informacím. Podrobnější rozbory kresby by byly předmětem jiných prací a z jiných oborů. V dotazníku jsou použity otázky otevřené a výběrové. Charakter těchto otázek byl zvolen z důvodu nízkého věku cílové skupiny. Pro snazší vyjádření bylo možné v některých otázkách zakroužkovat více odpovědí.

Odpovědi na každou jednotlivou otázku jsou rozpracovány do tabulek a grafů. Vzhledem ke stanoveným hypotézám je v tomto průzkumu za většinu považován počet dětí větší než polovina zkoumaného vzorku, což pro tento průzkum činí 65 a více dětí.

Vzor dotazníku pro tento průzkum je přiložen v seznamu příloh. (příloha č.2)

4.3 VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

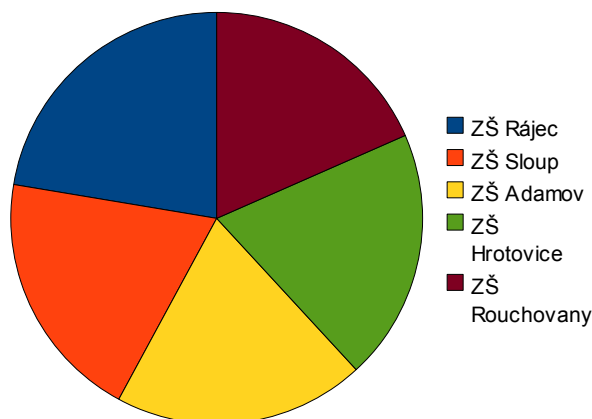
V měsíci listopadu 2010 byl proveden průzkum na základních školách u dětí na prvním stupni základní školy, konkrétně 5.tříd. Průzkumu se zúčastnilo celkem pět základních škol, a to ZŠ Rájec – Jestřebí, ZŠ Adamov, ZŠ Sloup, ZŠ Hrotovice a ZŠ Rouchovany. Celkem se průzkumu zúčastnilo 128 dětí, z toho 76 chlapců a 52 děvčat.

Tabulka č.1 Zastoupení dětí pátých tříd podle základní školy

Tab. č. 1

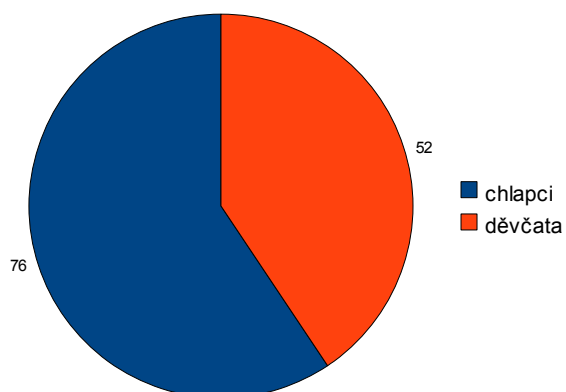
ZŠ	chlapci	děvčata	celkem
ZŠ Rájec- Jestřebí	17	7	24
ZŠ Adamov	15	14	29
ZŠ Sloup	15	13	28
ZŠ Hrotovice	15	8	23
ZŠ Rouchovany	14	10	24
celkem	76	52	128

Graf č. 1 Zastoupení dětí pátých tříd podle základní školy

Graf č. 1 znázorňuje zastoupení dětí pátých tříd na jednotlivých školách bez rozdílu pohlaví. Počet dětí ZŠ Rájec je 24 dětí, tj. 18,8%, ZŠ Sloup 28 dětí, tj. 21,9%, ZŠ Adamov 29 dětí, tj. 22,7%, ZŠ Hrotovice 23 dětí, tj. 18% a ZŠ Rouchovany 24 dětí, tj. 18,8%.

Graf č. 2 Zastoupení dětí dle pohlaví

Graf č. 2 znázorňuje počet dětí podle pohlaví. Průzkumu se tedy zúčastnilo celkem 76 chlapců, tj. 59,4% a 52 dívek, tj. 40,6% z celkového počtu dětí.

KONTAKT S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

Otázka č. 1 Zkušenost s návykovou látkou

V tabulce č. 2 je znázorněn celkový počet odpovědí na každou položku

Tab. č. 2

Z návykových látek jsem:

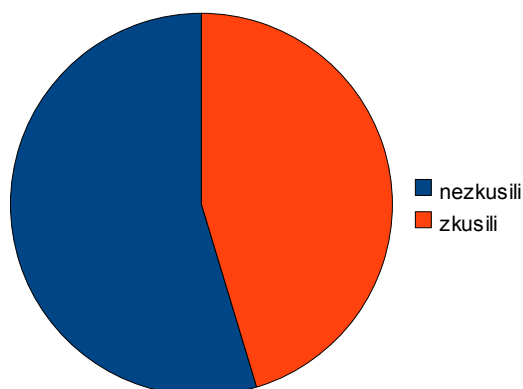
	chlapci	děvčata	celkem
pil alkohol	30	20	50
kouřil cigarety	14	9	23
kouřil marihuanu	0	4	4
užil jiné drogy	0	0	0
neužil ani neochutnal	40	30	70
celkem	84	63	147

Tabulka č. 3 znázorňuje počet kladných odpovědí

Tab. č. 3

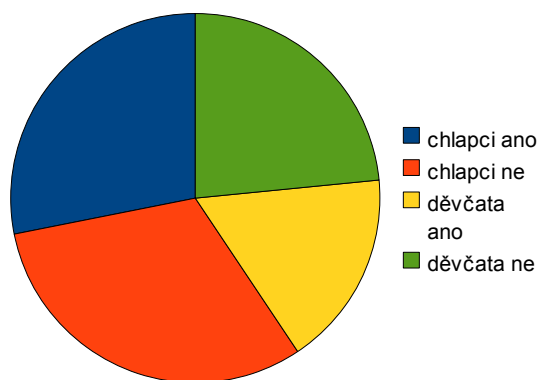
	ano – zkusili jednu návyk. látku	ano – zkusili dvě a více návyk. látek	ne – nikdy nezkusili	celkem
chlapci	28	8	40	76
děvčata	14	8	30	52
celkem	42	16	70	128

Graf č. 3 Počet dětí se zkušeností s návykovou látkou

Na otázku č.1 odpovědělo celkem 128 dětí, z toho 70 dětí nikdy nezkusilo ani neochutnalo žádnou návykovou látku a 58 dětí alespoň jednou zkusilo nějakou návykovou látku, což činí 45,3%.

Graf č. 4 Počet dětí se zkušeností s návykovou látkou dle pohlaví

Počet chlapců se zkušeností s návykovou látkou tvoří z celkového počtu chlapců 47,4 %. Z celkového počtu dětí to je 28,1 %.

Počet děvčat se zkušeností s návykovou látkou tvoří z celkového počtu děvčat 42,3%. Z celkového počtu dětí to je 17,2 % .

Otázka č. 2 Počet užití návykových látek

Tabulka č. 4 znázorňuje celkový počet odpovědí

Tab. č. 4

Návykovou látku jsem užil nebo ochutnal:

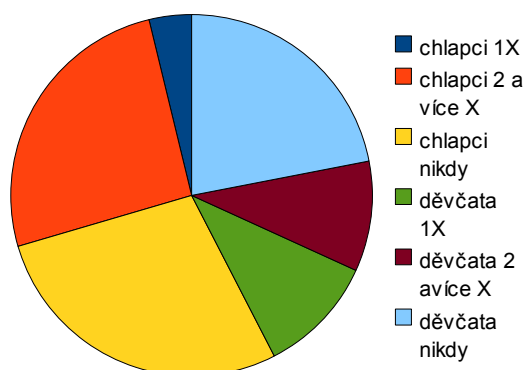
	chlapci	děvčata	celkem
jedenkrát	5	14	19
dvakrát	7	3	10
tříkrát	8	4	12
vícekrát	19	6	25
nikdy neužil	37	29	66
celkem	76	56	132

Tab. č. 5 znázorňuje celkový počet kladných odpovědí

Tab. č. 5

	jedenkrát	dva a vícekrát	nikdy neužil	celkem
chlapci	5	34	37	76
děvčata	11	12	29	52
celkem	16	46	66	128

Graf č. 5 Počet užití návykových látek

Na otázku č. 2 odpovídalo 128 dětí.

Jedenkrát užilo nebo ochutnalo návykovou látkou celkem 16 dětí, z toho 5 chlapců a 11 děvčat.

Dva a více krát užilo nebo ochutnalo celkem 46 dětí, z toho 34 chlapců a 12 děvčat.

Počet všech dětí, kteří uvedli, že alespoň jednou experimentovali s návykovou látkou, je 62 dětí, což z celkového počtu dětí činí 48,4%.

Otázka č. 3 Informace o škodlivosti návykových látek

Tabulka č.6 Znáznorňuje celkový počet odpovědí na každou položku

Tab. č. 6

O škodlivosti návykových látek :

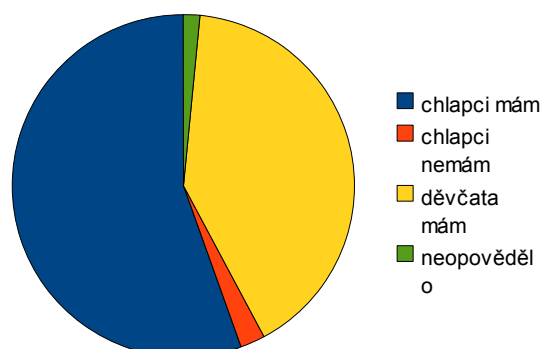
		chlapci	děvčata	celkem
mám informace		4	2	6
	- od rodičů	54	36	90
	- ze školy	41	31	72
	- od kamarádů	14	7	21
	- TV, internet	32	22	54
	- od sourozence	5	5	10
nemám informace		3	0	3
celkem		153	103	256

Tab. č.7 Znáznorňuje celkový počet kladných odpovědí

Tab. č. 7

	chlapci	děvčata	celkem
mám informace	71	52	123
nemám informace	3	0	3
neodpovědělo	2	0	2
celkem	76	52	128

Graf č. 6 Informace o škodlivosti návykových látek

Na otázku č.3 odpovídalo 126 dětí, dva chlapci neodpověděli vůbec. Informace o škodlivosti návykových látek má 71 chlapců, 52 děvčat, 3 chlapci uvedli , že nemají žádné informace.

Z celkového počtu dětí má 123 dětí informace o škodlivosti návykových látek, což je 96%. Mezi nejčastější zdroje informací, dle uvedených odpovědí, patří rodiče, škola, média.

Otázka č. 4 Pravidelnost užívání návykových látek

Tabulka č. 8 Znázorňuje celkový počet odpovědí

Tab. č. 8

Pravidelně:

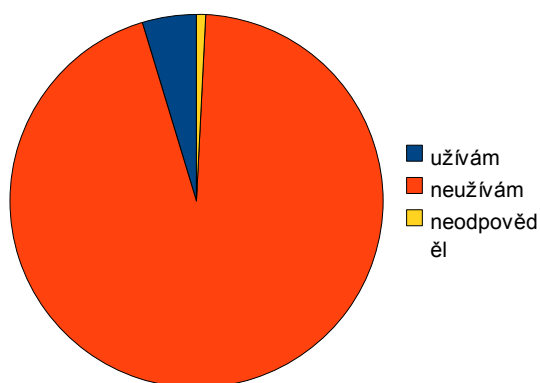
	chlapci	děvčata	celkem
piji alkohol	2	0	2
kouřím cigarety	1	2	3
kouřím marihuanu	0	0	0
užívám jiné	1	0	1
neužívám žádné	71	50	121
celkem	75	52	127

Tabulka č. 9 Celkový počet kladných odpovědí

Tab. č. 9

	chlapci	děvčata	celkem
pravidelně užívám	4	2	6
neužívám	71	50	121
neodpověděl	1	0	1
celkem	76	52	128

Graf č.7 Celkový počet dětí pravidelně užívajících návykovou látku

Z celkového počtu 127 dětí, které odpověděli na otázku č. 4, zakroužkovalo pravidelnost v užívání celkem 6 dětí, 4 chlapci a 2 děvčata. Z celkového počtu činí 4,72 %.

Otázka č. 5 Důvody experimentování s návykovou látkou

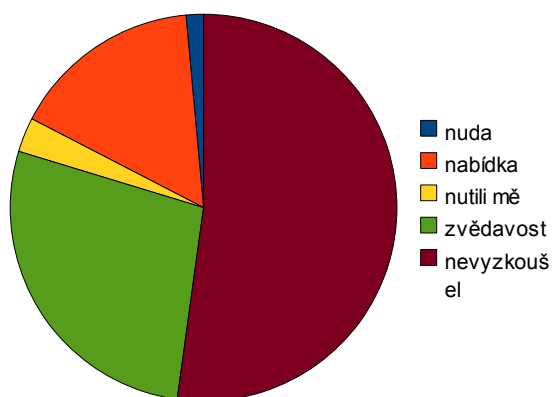
Tabulka č. 10 Znáznorňuje počet odpovědí na každou položku

Tab.č.10

Vyzkoušel jsem návykovou látku protože:

	chlapci	děvčata	celkem
jsem se nudil	1	1	2
byla mě nabídnuta	12	10	22
nutili mě kamarádi	3	1	4
byl jsem zvědavý	23	15	38
nevyzkoušel nic	40	32	72
celkem	79	59	138

Graf č.8 Nejčastější důvody experimentování

Na otázku č. 5 odpovědělo dvakrát 3 chlapci a 7 děvčat z celkového počtu 128 dětí. Mezi nejčastější odpovědi, udávaných dětmi, patří zvědavost a nabídka od kamaráda či spolužáka.

Otázka č.6 Volný přístup k návykovým látkám

Tabulka č. 11 Počet všech vyznačených odpovědí

Tab. č. 11

Doma mám volný přístup :

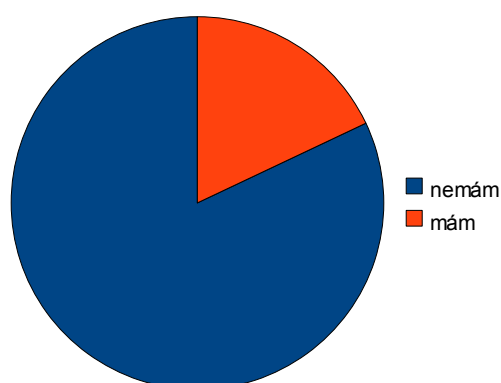
	chlapci	děvčata	celkem
k alkoholu	11	7	18
k cigaretám	2	5	7
k marihuaně	0	0	0
k jiným	1	0	1
nemám	62	43	105
celkem	76	55	131

Tab. č. 12 Počet dětí mající přístup k návykovým látkám

Tab.č. 12

	chlapci	děvčata	celkem
mám přístup	14	9	23
nemám přístup	62	43	105
celkem	76	52	128

Graf č. 9 Volný přístup k návykovým látkám doma

Na otázku odpovědělo celkem 128 dětí, 23 dětí uvedlo, že mají volný přístup k některým návykovým látkám. Z počtu 23 dětí má přístup 14 chlapců a 9 děvčat. Z celkového počtu dětí, které odpověděly, činí 17,9 %.

Na základě informací z tohoto průzkumu, více experimentují s návykovými látkami chlapci.

Nejvíce zneužívanou látkou je alkohol. Informovanost o škodlivosti těchto látek je vysoká. Nejčastěji uváděnými zdroji informací jsou rodiče, škola a internet, televize. K pravidelnosti užívání se vyjádřily bez jednoho dítěte, všechny děti, ze kterých pět dětí uvedlo, že pravidelně pijí alkohol nebo kouří. I v tomto případě je převaha chlapců, což by mohlo mít souvislost, že chlapci v tomto věku oproti děvčatům vytváří větší vrstevnické skupiny a nejsou pro ně až tak důležité vztahy. U dívek je to naopak. Nejčastější příčinou experimentování je zvědavost a nabídka od kamaráda. I zde se můžeme domnívat, že to může mít souvislost s fází vývoje, ve kterém se dítě nachází.

VOLNÝ ČAS

Otázka č.1 Počet hodin volného času denně

Tabulka č. 13 Znáznorňuje počet odpovědí na každou položku

Tab. č.13

Denně mám:

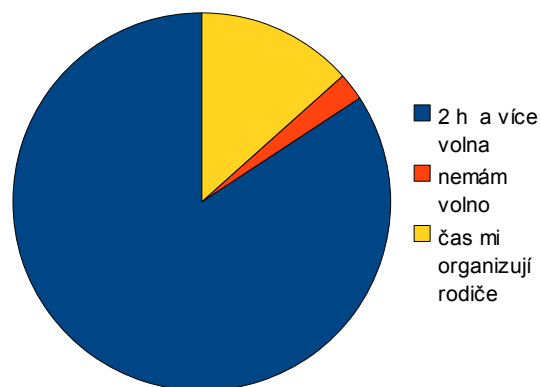
	chlapci	děvčata	celkem
2 h volného času	3	3	6
3 h volného času	17	11	28
více	43	30	73
nemám volno	1	2	3
všechn čas mi organizují rodiče	11	6	17
celkem	75	52	127

Tabulka č. 14 Počet kladných odpovědí

Tab.č.14

	chlapci	děvčata	celkem
2 a více hodin volna	63	44	107
nemám volno	1	2	3
všechn čas mi organizují rodiče	11	6	17
celkem	75	52	127

Graf č. 10 Volný čas

Na otázku č. 1 odpovídalo 127 dětí, jeden chlapec neodpověděl. 2 hodiny a více volna uvedlo, že má celkem 107 dětí, 63 chlapců a 44 děvčat, což z celkového počtu činí 84,3%. Na položku „Nemám volno“ odpověděly 3 děti, 1 chlapec a 2 děvčata, to z celkového počtu činí 2,4 %. Veškerý čas organizují rodiče celkem 17 dětem, 11 chlapcům a 6 děvčatům, z celkového počtu to je 13,3 %.

Otázka č.2 Nejrady stravený volný čas

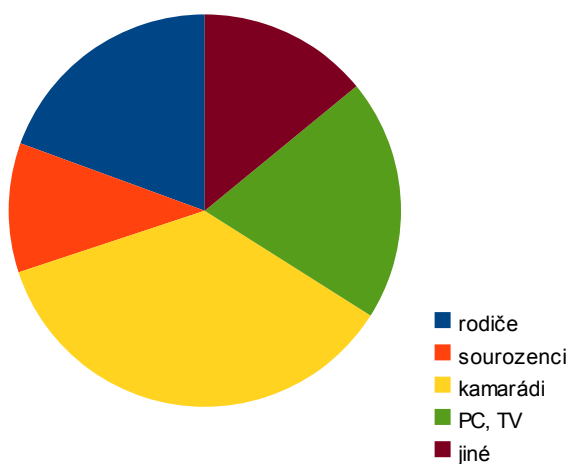
Tabulka č. 15 znázorňuje počet odpovědí na každou položku

Tab.č.15

Svůj volný čas nejrady trávím :

	chlapci	děvčata	celkem
s rodiči	25	15	40
se sourozenci	10	12	22
s kamarády	43	31	74
u počítače	31	10	41
jiná odpověď	15	14	29
celkem	124	82	206

Graf č. 11 Nejrady stravený volný čas dětmi

Na tuto otázku odpovídaly všechny děti, zakroužkovaly více odpovědí. Celkový počet odpovědí je 206. Mezi nejrady zakroužkované odpovědi patří, od nejvíce po nejméně, v pořadí kamarádi, rodiče, počítač, jiné zájmy, sourozenci.

Otázka č. 3 Počet hodin strávený rodičů s dětmi

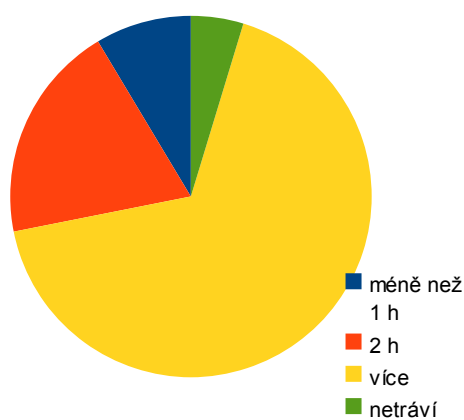
Tabulka č. 16 znázorňuje počet odpovědí na každou položku

Tab. 16

Rodiče se mnou denně tráví:

	chlapci	děvčata	celkem
méně než 1 hodinu	10	1	11
2 hodiny	13	12	25
více	49	37	86
netráví se mnou volný čas	4	2	6
celkem	76	52	128

Graf č.12 Čas rodičů strávený s dětmi

Na otázku odpovídalo všech 128 dětí. 11 dětí uvedlo, že rodiče s nimi tráví méně než 1 hodinu. Takto odpovědělo 10 chlapců a 1 děvče, to je z celkového počtu 8,6 %.

2 a více hodin volného času tráví rodiče s celkem 111 dětmi, z toho se 62 chlapci a 49 děvčaty, z celkového počtu dětí to je 86,7 %.

6 dětí, z toho 4 chlapci a 2 děvčata, uvedli, že rodiče s nimi netráví žádný volný čas, z celkového počtu tedy činí 4,7 %.

Otázka č. 4 Volný čas rodičů s dětmi

Tabulka č. 17 znázorňuje počet odpovědí na každou položku

Tab. č. 17

Moji rodiče:

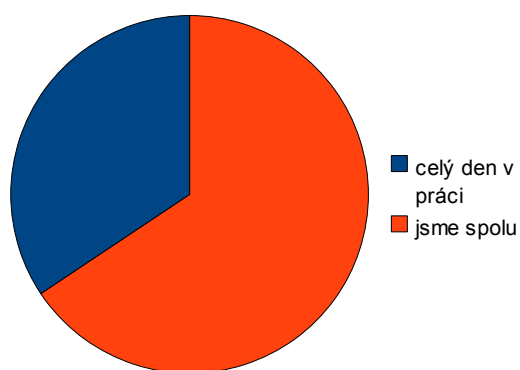
	chlapci	děvčata	celkem
jsou celý den v práci	27	17	44
vyzvednou mě ze školy, jsme spolu	31	25	56
jsou nezaměstnaní	3	1	4
jsem jen s mámou	15	10	25
jsem jen s tátou	8	3	11
celkem	84	56	140

Tabulka č. 18 znázorňuje počet kladných odpovědí

Tab. č. 18

	chlapci	děvčata	celkem
jsou celý den v práci	27	17	44
jsme spolu	49	35	84
celkem	76	52	128

Graf č. 13 Volný čas rodičů

Na otázku č. 4 odpovídalo všech 128 dětí. 44 dětí, 27 chlapců a 17 děvčat, uvedlo, že rodiče jsou celý den v práci, což je z celkového počtu dětí 34,3 %. 84 dětí, 49 chlapců a 35 děvčat, uvedlo, že jsou s rodiči spolu, což z celkového počtu dětí činí 65,6 %.

Otázka č. 5 Aktivity, které by děti dělaly nejraději

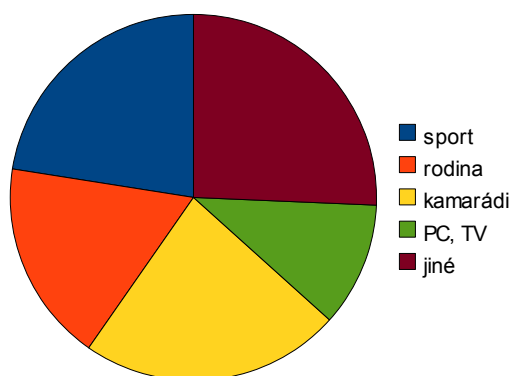
Tabulky č. 19 Znáznorňuje nejčastější odpovědi dětí

Tab. č. 19

Ve svém volném čase bych nejraději:

	chlapci	děvčata	celkem
sport	27	16	43
rodina	18	16	34
kamarádi	22	22	44
PC, TV	19	2	21
jiná	21	28	49
celkem	107	84	191

Graf č. 14 Aktivity, které by děti chtěly dělat neraději

Na otázku č. 5 odpovídalo celkem 128 dětí. Mezi nejčastějšími odpověďmi se objevoval sport, kamarádi, počítač a televize, rodina a jiné zajmy, např. kreslení, poslech hudby, tancování, povídání si,

Otázka č. 6 Zda se děti na společný čas s rodiči těší

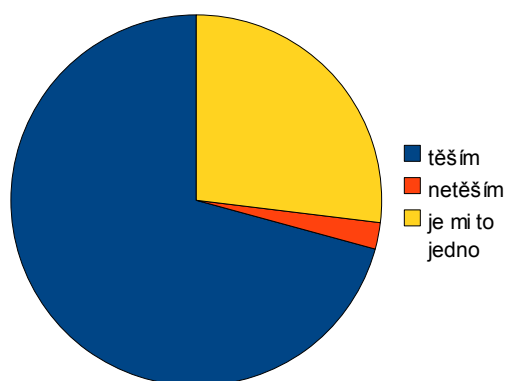
Tabulka č. 20 Znáznorňuje počet odpovědí na každou položku

Tab. č. 20

Na společně strávený čas s rodiči se:

	chlapci	děvčata	celkem
těším	50	42	92
netěším	2	1	3
je mi to jedno	26	9	35
celkem	78	52	130

Graf č. 15 Radost ze společně stráveného času

Na otázku č. 6 odpovídalo celkem 128 dětí, celkový počet odpovědí je 130, 2 chlapci odpověděli dvakrát.

Na společně strávený čas s rodiči se těší 92 dětí, z toho 50 chlapců a 42 děvčat, což z celkového počtu dětí je 71,9 %.

Na společně strávený čas se netěší 3 děti, 2 chlapci a 1 děvče, to je z celkového počtu dětí 2,3 %.

Odpověď „Je mi to jedno“ zakroužkovalo 35 dětí, z toho 26 chlapců a 9 děvčat. Z celkového počtu dětí to je 27,3 %.

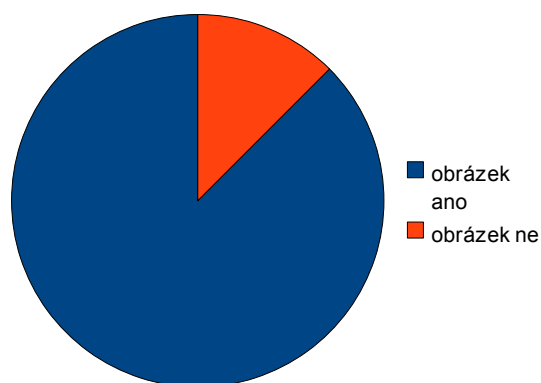
Otázka č. 7 Kresba „Moje odpoledne“

Tabulka č. 21 Znárodnuje počet dětí, které nakreslily obrázek

Tab. č. 21

	chlapci	děvčata	celkem
obrázek ano	63	49	112
obrázek ne	13	3	16
celkem	76	52	128

Graf č. 16 Počet kreslicích dětí

Obrázek „Moje odpoledne“ nakreslilo 112 dětí (příloha č.3), což z celkového počtu činí 87,5 %.

Obrázek nenakreslilo 16 dětí (příloha č.4), z toho 13 chlapců a 3 děvčata, což z celkového počtu činí 12,5 %. Za nekreslicí byly vyhodnoceny i děti, u nichž byl obrázek neurčitý (příloha č.5).

Kresba v dotazníkovém šetření byla použita za účelem potvrzení správnosti zakroužkovaných odpovědí. Vzhledem k danému výsledku se musí počítat s 12,5 % možností nepravdivých odpovědí.

Jsem si vědoma, že tento průzkum není plně zobecnitelný, je zobecnitelný pouze na tento zkoumaný vzorek.

Na základě informací získaných z průzkumu, ve kterém byly stanoveny dvě hypotézy, můžeme konstatovat, že hypotéza:

H1: Předpokládám, že většina dětí již měla zkušenost s návykovou látkou se **nepotvrdila**. Za většinu byl v tomto průzkumu považován počet dětí větší než polovina průzkumného vzorku, to je 64 dětí. Dle průzkumu se k experimentu s návykovou látkou přiznalo 58 dětí.

Druhá hypotéza se týkala volného času:

H2: Předpokládám, že většina dětí netráví s rodiči více než dvě hodiny denně.

I zde můžeme konstatovat, že stanovená hypotéza se **nepotvrdila**. Celkem 86 dětí se vyjádřilo, že rodiče s nimi tráví více než dvě hodiny. Zde v této části se nabízí otázka náplně a kvality společně stráveného času.

ZÁVĚR

Výchova v rodině by měla být vstřícná a přitom i částečně omezující, aby zamezila nežádoucím vlivům a zároveň i vymezila hranice toho, co je nežádoucí a čeho se má dítě vyvarovat. Pokud se budeme dívat na alkohol a tabák jako na nežádoucí jev, neměl by být v rodině umožněn přístup k těmto látkám. 58 dětí uvedlo, že má zkušenost s návykovou látkou a 23 dětí má doma volný přístup k těmto látkám. Můžeme tedy poukázat na určitou míru tolerance rodičů nebo rodiny, ve které dítě žije, k těmto látkám.

Volný čas je důležitou součástí rodinného života. Z pohledu dětí má 107 dětí více než dvě hodiny volna, zbylé uvádí, že volno nemají nebo jsou organizovány rodiči. Podle výsledků z průzkumu se ve většině případů na volném čase dětí podílejí i rodiče nebo do něj nějakým způsobem zasahují. Z pohledů dětí svůj volný čas tráví s kamarády, zajímavostí jsou skoro srovnatelné výsledky u času stráveného s rodiči a u počítače. Pokud bychom sestavili žebříček, byli by v pořadí kamarádi, počítač, rodiče. Pozoruhodné je, že přání dětí, co by ve svém volném čase nejraději dělali, se trošku liší od skutečnosti, kterou mají. Nejvíce odpovědí je u položky „jiné“, tj. činnosti různého charakteru, např. malba, poslech hudby, návštěva kroužků,.... žebříček by v tomto případě vypadal takto: jiné, kamarádi, sport, rodina, počítač. Odlišnost je zajímavá hlavně v pořadí rodina a počítač, s tím souvisí i poslední otázka, a to je, že 70% dotázaných dětí se na společný čas, strávený s rodiči, těší. Je tedy pravděpodobné, že děti mnohdy nemají možnost trávit svůj volný čas tak, jak a s kým by chtěli, ale musí se spokojit s tím, co se jim v danou chvíli nabízí. Nabízí se několik otázek, např. zda existuje souvislost mezi časem stráveným u počítače a experimentováním s návykovými látkami (příloha č. 6), nebo zda je čas strávený u počítače hodnocen jako kvalitně využitý jak z pohledu dětí, tak z pohledu rodičů.

K zamyšlení do budoucna si můžeme položit otázku, zda počítače, počítačové hry, internet, nebudou ještě větším zlem než je v současnosti alkohol a tabák.

Tato práce byla zpracována s cílem zjistit současný stav experimentování s návykovými látkami u dětí, a jak si stojí rodina ve volném čase, co do délky času, který tráví spolu. Dále zjistit, co děti ve svém volnu nejraději dělají, a co by si přály.

Tato práce by mohla být přínosná a využitá pro základní školy, na kterých byl proveden průzkum, pro metodiky prevence, rodiče, sociální pracovníky zabývající se problematikou závislostí a prevencí, vychovatele a každého, kdo se zajímá o tuto problematiku a o děti.

RESUMÉ

Tato práce, pod názvem Experimentování s návykovými látkami u dětí, je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části se zabýváme návykovými látkami, je zde stručně charakterizován alkohol, tabák, marihuana a ostatní návykové látky, jejich příznaky užití a možné následky. Dále se zde zabýváme riziky užívání návykových látek, zdravotními a sociálními riziky a prevencí ve škole a v rodině. Je zde zahrnuta i legislativní úprava.

Praktická část obsahuje cíl, metodu a vyhodnocení průzkumu. Vyhodnocení je provedeno pomocí tabulek a grafů.

ANOTACE

Práce se zabývala návykovými látkami, podrobněji byl rozpracován alkohol, tabák a marihuana. Dále možnými riziky experimentování a užívání návykových látek u dětí a naposledy prevencí v rodině, ve škole a legislativní úpravou.

V praktické části této práce je vyhodnocen dotazníkový průzkum od dětí pátých tříd základní školy.

KLÍČOVÁ SLOVA: experimentování, návyková látka, alkohol, děti, tabák, prevence, základní škola, rodina, rizika

ABSTRACT

Work to address addictive substances has been further developed alcohol, tobacco and marijuana. Further experimentation and potential risks of drug use in children and prevention last in the family, school and legislative change.

The practical part of this work is evaluated by a questionnaire survey of children from the fifth class of primary school.

KEY WORDS: experimental, addictive substance, alcohol, children, tobacco prevention, primary school, family, risk

SEZNAM LITERATURY

1. ZÁKON č. 40/1995., Sb., *O regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č.468/1999.,Sb, o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů.*
2. ZÁKON č. 379/2005., Sb., *Zákon o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, a o změně souvisejících zákonů*
3. *ÚZ Trestní předpisy č. 768.* Ostrava: Sagit, 2010, ISBN 978-80-7208-2
4. MŠMT, *Školní preventivní program pro předškolní a školská zařízení.* Praha, 2001.
5. MŠMT, *Volný čas a prevence u dětí a mládeže.* Praha, 2002
6. *Metodický pokyn MŠMT k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.* ČJ: 14514/2000-51
7. *Národní strategie protidrogové politiky 2010-2018.,* ČJ: 431/10, vláda ČR, Praha, 2010.

8. ATKINSONOVA, R.L., ATKINSON, R.C., *Psychologie.* Praha: Victoria Publishing, a.s., 1995, ISBN 80-85605-35-X.
9. CSÉMY, L., KRCH, F.D., *Životní styl a zdraví českých školáků.* Praha, 2005.
10. ČÁP, J., MAREŠ, J., *Psychologie pro učitele.* Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80- 7367-237-7.
11. HORT, VL., HRDLIČKA, M., *Dětská a adolescentní psychiatrie.* Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-404-5.
12. KALINA, K., a kol., *Drogy a drogové závislosti.* Úřad vlády ČR, 2003, ISBN 80-86734-05-6.
13. KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky.* Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367- 383-3.
14. KŘIVOHLAVÝ, J., *Psychologie zdraví .*Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178- 774-4.

15. MIOVSKÝ, M., SKÁCELOVÁ, L., *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Scan, 2010, ISBN 978-80-87258-47-7.
16. NEŠPOR, K., *Alkohol a jiné návykové látky u dětí*. Praha, 2004.
17. NEŠPOR, K., *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*. Praha, Sportpropag, 1998.
18. NEŠPOR, K., *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-515-6.
19. NEŠPOR, K., *Zásady efektivní primární prevence*. Praha: Sportpropag, 1999.
20. NOVOTNÝ, J. S., *Psychologie zdraví a duševní hygiena pro sociální pedagogy*. Vydal: Institut mezioborových studií, Brno, 2009.
21. RATSCH, CH., *Konopí, léčebný prostředek v dějinách lidstva*. Brno: Datel, 1992.
22. ŘÍČAN, P., *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-829-5.
23. VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-414-4.
24. VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-308-0.

25. *Global status report on health 2011*.
26. <http://www.alkoholik.cz/zavislost/>
27. http://www.drogy.net/portal/hlavni_portal/aktualne/z-domova-2/?&_offset=15
28. <http://www.drogy.cz/index.html>
29. <http://www.drogy-info.cz/>
30. http://www.kurakovaplice.cz/koureni_cigaret/
31. <http://www.k-centrum-cl.cz/>
32. <http://www.sagit.cz/pages/uvod.asp?cd=2&typ>
33. http://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogovapolitika/dokumenty/Narodni_strategie_protidrogove_politiky_2010-2018_pro_jednani_vlady.pdf
34. <http://tabak.webz.cz/>

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 Minimální preventivní program ZŠ Hrotovice
- Příloha č. 2 Vzor dotazníku
- Příloha č. 3 Vzor vyplněného dotazníku dívka - ZŠ Rájec-Jestřebí
- Příloha č. 4 Vzor vyplněného dotazníku chlapec – ZŠ Hrotovice
- Příloha č. 5 Vzor vyplněného dotazníku chlapec – ZŠ Rájec- Jestřebí
- Příloha č. 6 Tabulka, graf – volný čas, návykové látky, PC

**Minimální preventivní program pro primární prevenci zneužívání
návykových látek a jiných sociálně patologických jevů
na ZŠ Hrotopice**

Název programu: Naše škola bez drog

Činnost na škole

- spolupráce se všemi pedagogickými a nepedagogickými pracovníky na škole v rámci prevence, podnítit je k diskusi se žáky ve vhodných tématech v různých předmětech nebo třídnických hodinách
- zajistit vhodný informační materiál – videokazety, dotazníky, brožury, letáky, knihy
- vytvořit videotéku, knihovnu a propagační materiály pro potřebu školního metodika prevence + ostatní pedagogy
- shromáždit všechny informace o institucích, organizacích a odbornících působících na okrese
- umožnit žákům kontaktovat ŠMP a pohovořit a probrat vzniklou situaci nebo problém, poslat E-mail nebo lístek ŠMP
- zřídit stálou a aktuální nástěnku
- spolupracovat s ostatními odborníky, orgány státní správy a místní samosprávy, Domem dětí a ostatními organizacemi zabývajícími se volnočasovými aktivitami
- podporovat volnočasové aktivity na škole

Volnočasové aktivity na škole:

Kroužky:

- náboženství	- přírodovědný
- kopaná	- stolní tenis
- školní klubko	- dívčí klub
- počítače	- country step
- přírodovědná praktika	- taneční
- volejbal	- aerobik
- Podhoráček	- modelářský

akce školy:

- Mikulášská nadílka
- Vánoční besídka
- Ples ZŠ
- Sportovní den – den dětí
- Turnaj ve stolním tenise
- Hrotopická „20“ – turistický pochod
- Jízda zručnosti – kolo
- Drakiáda
- Přebor školy ve stolních hrách, přeskoku přes švihadlo, střelbě ze vzduchovky

- Školní diskotéka – vánoční, velikonoční
- Sběr bylin, pomerančové kůry, kaštanů
- M, Fy, Ze, Bi, D, Čj olympiáda, Klokánek

Akce prevence:

- besedy a přednášky
- Přednášky a video – prevence zneužívání drog (6,7,8,9)
- Sexuální výchova a prevence HIV (7,8,9) - + následná beseda
- Kouření a já (6,7,8,9)
- Alkohol – Proč pít alkohol? – (6,7,8,9)
- Problematika užívání návykových látek
- Zdravá výživa – I. a II. stupeň
- Návykové látky – I. a II. stupeň
- Co potřebuji k životu – I. a II. stupeň
- Právní vědomí – (8,9)
- Osobní bezpečí – I. a II. stupeň
- Exkurze – I. a II. stupeň
 - Akce po dohodě s Měst. knihovnou Hrotovice –
 - Vlastní komplexní program primární prevence – 2. – 9.
 - Preventivní programy – Střed Třebíč

Činnost školní družiny a klubu – zájmová činnost – kladný vztah k aktivnímu odpočinku

Využití problematiky v různých předmětech:

- seznámení žáky s důsledky negativního způsobu řešení citových a sociálních problémů dospívající mládeže
- využití vhodných témat k aktuálnímu řešení problémů a seznámit žáky s riziky a vlivy, které narušují jejich zdravý osobnostní a sociální vývoj
- lze využít i videofilmů ze školní videotéky

Využití oddechového a relaxačního centra v areálu školy:

- Žáci mohou využívat ve volných hodinách a po vyučování
- stoly na stolní tenis
- křesla v chodbě u automatů
- horostěnu v chodbě na budově č. 2
- žebřiny na chodbách
- učebnu v přírodě (na školním dvoře – o přestávkách)
- lavičky v areálu školy

Metody práce:

- rozhovor s žáky
- besedy, semináře
- aktuální výstavky, nástěnky
- poradenská služba
- využití internetu
- estetika prostředí
- zájmová činnost
- monitoring – ve vyučovací hodině, během dozorů (na chodbě, ŠJ)
- sběr a vyhodnocování informací

Cíle:

Cílem pedagogických pracovníků je:

- ukázat žákům a dodržovat zásady zdravého životního stylu nejen ve škole, ale i po vyučování
- směřovat žáky ke zdravému životnímu stylu
- informovat je o nebezpečí zneužívání návykových látek a sociálně patologických jevech, jak zabránit rizikovému chování a jak problémy řešit
- podporovat kulturní + sportovní vyžití žáků, rozvoj osobnosti žáků, respektovat individualitu žáků, talent žáků
- připravit žáky na důstojné zařazení do společnosti
- vést žáky ke slušnému chování
- nabídnout dostatek volnočasových aktivit
- vytvořit estetické prostředí ve škole
- snažit se o vytvoření zdravých vztahů učitel x žák, žák x žák
- navázat spolupráci s rodiči
- začlenit prevenci soc. – pat. jevů do jednotlivých předmětů – RV, Př, OV, Ch, VV
- vzdělávání ŠMP a ostatních pedagogů v rámci prevence soc.pat. jevů
- vytvořit pozitivní sociální klima
- znát výskyt soc.pat. jevů
- používání interaktivních technik preventivní práce se žáky, rozvíjet komunikativní dovednosti
- spolupracovat s odborníky

Závěr:

Pokračovat v úsilí o vytvoření celkově zdravého klimatu ve škole, naslouchat názoru žáků, podpořit jejich náměty, snažit se je vést k zodpovědnosti nejen za sebe, ale i za ostatní spolužáky.

Zpracovala: Mgr. Ivana Mašová
Hrotovice 20.9.2010

Mgr. František Kašpárek
ředitel školy

Příloha č.2

DOTAZNÍK

Dobrý den, jsem studentkou na IMS v Brně, bakalářského programu obor sociální pedagogika. Téma mé bakalářské práce je Experimentování s návykovými látkami u dětí. Prosím Vás o co nejpravdivější odpovědi. Dotazník je anonymní a veškeré získané informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Vaše odpovědi, prosím, zakroužkujte.

MĚSTO :

TŘÍDA:

CHLAPEC – DÍVKA

KONTAKT S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

1. Z návykových látek jsem:

- Pil alkohol
- Kouřil cigarety
- Kouřil marihuanu
- Užil jiné drogy
- Neužil ani neochutnal žádnou návykovou látku

2. Návykovou látku jsem užil nebo ochutnal:

- Jedenkrát
- Dvakrát
- Třikrát
- Vícekrát (kolikrát) :
- Nikdy neužil ani neochutnal

3. O škodlivosti návykových látek:

- Mám informace
 - od rodičů
 - ze školy
 - od kamarádů
 - z televize, časopisů, internetu
 - od staršího sourozence
- Nemám žádné informace

4. Pravidelně:

- Piji alkohol
- Kouřím cigarety
- Kouřím marihuanu
- Užívám jiné návykové látky
- Neužívám žádné návykové látky

5. Vyzkoušel jsem návykovou látku protože:

- Jsem se nudil
- Byla mě nabídnuta
- Nutili mě kamarádi, spolužáci
- Byl (a) jsem zvědavý (á)
- Nevyzkoušel jsem návykovou látku

6. Doma mám volný přístup:

- K alkoholu
- K cigaretám
- K marihuaně
- K jiným návykovým látkám
- Nemám k těmto věcem volný přístup

VOLNÝ ČAS

1. Denně mám:
 - a. 2 hodiny volného času
 - b. 3 hodiny volného času
 - c..... hodiny volného času (jiný počet napiš)
 - d. Nemám volný čas
 - e. Veškerý čas mi organizují rodiče

2. Svůj volný čas nejraději trávím:
 - a. S rodiči
 - b. Se sourozenci
 - c. S kamarády
 - d. U počítače
 - e. Jiná odpověď? (napiš):

3. Rodiče se mnou denně tráví:
 - a. Méně než 1 hodinu
 - b. 2 hodiny
 - c. Více
 - d. Netráví se mnou žádný volný čas

4. Moji rodiče:
 - a. Jsou celý den v práci
 - b. Vyzvednou mě ze školy a zbytek času trávíme dohromady
 - c. Jsou nezaměstnaní
 - d. Jsem jen s mámou
 - e. Jsem jen s tátou

5. Ve svém volném čase bych nejraději:
.....
.....

6. Na společně strávený čas s rodiči se:
 - a. Těším
 - b. Netěším
 - c. Je mi to jedno

7. Moje odpoledne (nakresli):

HURÁÁÁ ! KONEC ! DĚKUJI ZA SPOLUPRÁCI :))

Jana Jaššová

Příloha č.3

DOTAZNÍK

Dobrý den, jsem studentkou na IMS v Brně, bakalářského programu obor sociální pedagogika. Téma mé bakalářské práce je Experimentování s návykovými látkami u dětí. Prosím Vás o co nejpravdivější odpovědi. Dotazník je anonymní a veškeré získané informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Vaše odpovědi, prosím, zakroužkujte.

MĚSTO : *Rájec - Jestřebí* TŘÍDA: *5.*

CHLAPEC – DÍVKA

KONTAKT S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

1. Z návykových látek jsem:
 - a. Pil alkohol
 - b. Kouřil cigarety
 - c. Kouřil marihuanu
 - d. Užil jiné drogy
 - e. Neužil ani neochutnal žádnou návykovou látku
2. Návykovou látku jsem užil nebo ochutnal:
 - a. Jedenkrát
 - b. Dvakrát
 - c. Třikrát
 - d. Vícekrát (kolikrát) :
 - e. Nikdy neužil ani neochutnal
3. O škodlivosti návykových látek:
 - a. Mám informace
 - od rodičů
 - ze školy
 - od kamarádů
 - z televize, časopisů, internetu
 - od staršího sourozence
 - b. Nemám žádné informace
4. Pravidelně:
 - a. Piji alkohol
 - b. Kouřím cigarety
 - c. Kouřím marihuanu
 - d. Užívám jiné návykové látky
 - e. Neužívám žádné návykové látky
5. Vyzkoušel jsem návykovou látku protože:
 - a. Jsem se nudil
 - b. Byla mě nabídnuta
 - c. Nutili mě kamarádi, spolužáci
 - d. Byl (a) jsem zvědavý (á)
 - e. Nevyzkoušel jsem návykovou látku
6. Doma mám volný přístup:
 - a. K alkoholu
 - b. K cigaretám
 - c. K marihuaně
 - d. K jiným návykovým látkám
 - e. Nemám k těmto věcem volný přístup

VOLNÝ ČAS

1. Denně mám:

- a. 2 hodiny volného času
- b. 3 hodiny volného času
- c. ...7..... hodiny volného času (jiný počet napiš)
- d. Nemám volný čas
- e. Veškerý čas mi organizují rodiče

2. Svůj volný čas nejraději trávím:

- a. S rodiči
- b. Se sourozenci
- c. S kamarády
- d. U počítače
- e. Jiná odpověď? (napiš):

3. Rodiče se mnou denně tráví:

- a. Méně než 1 hodinu
- b. 2 hodiny
- c. Více
- d. Netráví se mnou žádný volný čas

4. Moji rodiče:

- a. Jsou celý den v práci
- b. Vyzvednou mě ze školy a zbytek času trávíme dohromady
- c. Jsou nezaměstnaní
- d. Jsem jen s mámou
- e. Jsem jen s tátou

5. Ve svém volném čase bych nejraději:

..... s kamarádkou a rodiči, nebo s chlapci
.....
.....

6. Na společně strávený čas s rodiči se:

- a. Těším
- b. Netěším
- c. Je mi to jedno

7. Moje odpoledne (nakresli):

HURÁÁÁ ! KONEC ! DĚKUJI ZA SPOLUPRÁCI :))

Jana Jaššová

Příloha č.4

DOTAZNÍK

Dobrý den, jsem studentkou na IMS v Brně, bakalářského programu obor sociální pedagogika. Téma mé bakalářské práce je Experimentování s návykovými látkami u dětí. Prosím Vás o co nejpravdivější odpovědi. Dotazník je anonymní a veškeré získané informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Vaše odpovědi, prosím, zakroužkujte.

MĚSTO : *Hluboká*

TRÍDA: *IV5*

CHLAPEC - DÍVKA

KONTAKT S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

1. Z návykových látek jsem:

- a. Pil alkohol
- b. Kouřil cigarety
- c. Kouřil marihuanu
- d. Užil jiné drogy
- e. Neužil ani neochutnal žádnou návykovou látku

2. Návykovou látku jsem užil nebo ochutnal:

- a. Jedenkrát
- b. Dvakrát
- c. Třikrát
- d. Vícekrát (kolikrát) :
- e. Nikdy neužil ani neochutnal

3. O škodlivosti návykových látek:

- a. Mám informace
 - od rodičů
 - ze školy
 - od kamarádů
 - z televize, časopisů, internetu
 - od staršího sourozence
- b. Nemám žádné informace

4. Pravidelně:

- a. Piji alkohol
- b. Kouřím cigarety
- c. Kouřím marihuanu
- d. Užívám jiné návykové látky
- e. Neužívám žádné návykové látky

5. Vyzkoušel jsem návykovou látku protože:

- a. Jsem se nudil
- b. Byla mě nabídnuta
- c. Nutili mě kamarádi, spolužáci
- d. Byl (a) jsem zvědavý (á)
- e. Nevyzkoušel jsem návykovou látku

6. Doma mám volný přístup:

- a. K alkoholu
- b. K cigaretám
- c. K marihuaně
- d. K jiným návykovým látkám
- e. Nemám k těmto věcem volný přístup

VOLNÝ ČAS

1. Denně mám:

- a. 2 hodiny volného času
- b. 3 hodiny volného času
- c. hodiny volného času (jiný počet napiš)
- d. Nemám volný čas
- e. Veškerý čas mi organizují rodiče

2. Svůj volný čas nejraději trávím:

- a. S rodiči
- b. Se sourozenci
- c. S kamarády
- d. U počítače
- e. Jiná odpověď? (napiš): *so svojí sestrou*.....

3. Rodiče se mnou denně tráví:

- a. Méně než 1 hodinu
- b. 2 hodiny
- c. Více
- d. Netráví se mnou žádný volný čas

4. Moji rodiče:

- a. Jsou celý den v práci
- b. Vyzvednou mě ze školy a zbytek času trávíme dohromady
- c. Jsou nezaměstnaní
- d. Jsem jen s mámou
- e. Jsem jen s tátou

5. Ve svém volném čase bych nejraději:

hrát fotbal.....
.....

6. Na společně strávený čas s rodiči se:

- a. Těším
- b. Netěším
- c. Je mi to jedno

7. Moje odpoledne (nakresli):

HURÁÁÁ ! KONEC ! DĚKUJI ZA SPOLUPRÁCI :))

Jana Jaššová

DOTAZNÍK

Dobrý den, jsem studentkou na IMS v Brně, bakalářského programu obor sociální pedagogika. Téma mé bakalářské práce je Experimentování s návykovými látkami u dětí. Prosím Vás o co nejpravdivější odpovědi. Dotazník je anonymní a veškeré získané informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Vaše odpovědi, prosím, zakroužkujte.

MĚSTO: *Brno*

TŘÍDA: *5.*

CHLAPEC DÍVKA

KONTAKT S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

1. Z návykových látek jsem:

- a. Pil alkohol
- b. Kouřil cigarety
- c. Kouřil marihuanu
- d. Užil jiné drogy
- e. Neužil ani neochutnal žádnou návykovou látku

2. Návykovou látku jsem užil nebo ochutnal:

- a. Jedenkrát
- b. Dvakrát
- c. Třikrát
- d. Vícekrát (kolikrát) :
- e. Nikdy neužil ani neochutnal

3. O škodlivosti návykových látek:

- a. Mám informace
 - od rodičů
 - ze školy
 - od kamarádů
 - z televize, časopisů, internetu
 - od staršího sourozence
- b. Nemám žádné informace

4. Pravidelně:

- a. Piji alkohol
- b. Kouřím cigarety
- c. Kouřím marihuanu
- d. Užívám jiné návykové látky
- e. Neužívám žádné návykové látky

5. Vyzkoušel jsem návykovou látku protože:

- a. Jsem se nudil
- b. Byla mě nabídnuta
- c. Nutili mě kamarádi, spolužáci
- d. Byl (a) jsem zvědavý (á)
- e. Nevyzkoušel jsem návykovou látku

6. Doma mám volný přístup:

- a. K alkoholu
- b. K cigaretám
- c. K marihuaně
- d. K jiným návykovým látkám
- e. Nemám k těmto věcem volný přístup

VOLNÝ ČAS

1. Denně mám:
 - a. 2 hodiny volného času
 - b. 3 hodiny volného času
 - c. hodiny volného času (jiný počet napiš)
 - d. Nemám volný čas
 - e. Veškerý čas mi organizují rodiče
2. Svůj volný čas nejraději trávím:
 - a. S rodiči
 - b. Se sourozenci
 - c. S kamarády
 - d. U počítače
 - e. Jiná odpověď? (napiš):
3. Rodiče se mnou denně tráví:
 - a. Méně než 1 hodinu
 - b. 2 hodiny
 - c. Více
 - d. Netráví se mnou žádný volný čas
4. Moji rodiče:
 - a. Jsou celý den v práci
 - b. Vyzvednou mě ze školy a zbytek času trávíme dohromady
 - c. Jsou nezaměstnaní
 - d. Jsem jen s mámou
 - e. Jsem jen s tátou
5. Ve svém volném čase bych nejraději:
.....
.....
6. Na společně strávený čas s rodiči se:
 - a. Těším
 - b. Netěším
 - c. Je mi to jedno
7. Moje odpoledne (nakresli):

HURÁÁÁ ! KONEC ! DĚKUJI ZA SPOLUPRÁCI :))

Jana Jaššová

Příloha č. 6

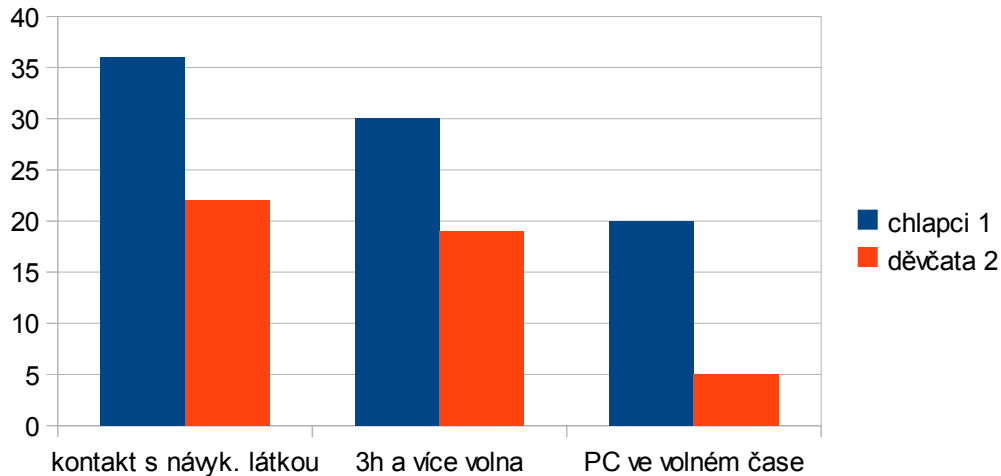
Tabulka č. 22

Počet hodin volna (3 h a více), PC ve volném čase u dětí, které již měli zkušenost s návykovou látkou.

Tab. č. 22

	kontakt s náv. látkou	3h a více volna	PC
chlapci	36	30	20
děvčata	22	19	5
celkem	58	49	25

Graf č. 17 Délka volného času, kontakt s návykovou látkou a PC

55% chlapců, kteří již měli zkušenost s návykovou látkou, svůj volný čas nejraději tráví na PC. 22,8% děvčat se zkušeností s návykovou látkou tráví svůj volný čas nejraději na PC.

83% chlapců a 86% dívek se zkušeností s návykovou látkou mají více než 3 hodiny volného času denně.

